

salvator

DAVIDSFONDS

GROENCOMITE

HEEMVRIENDEN

KESSELS DRIEMAANDELIJKS CULTUREEL TIJDSCHRIFT

Nr. 44

December 1982

1

KESSEL EN DE NIEUWE ORDE

1. Voorwoord.

Bijna veertig jaar na de oorlog zijn de mobilisatie en de oorlog voor de 'niet meer zo jonge' mensen nog altijd boeiende gespreksonderwerpen en een aanleiding voor het voeren van vaak hoogoplopende en levendige discussies. De jeugd weet er weinig over en heeft er dan ook bitter weinig interesse voor. Maar bij de ouderen 'die het allemaal zelf hebben meegemaakt' hebben de gebeurtenissen tijdens de mobilisatie en vooral onder de oorlog hun gemoed en denkpatroon zo heftig en emotioneel aangegrepen dat ze die oorlog in heel hun leven niet meer kunnen vergeten. Als het ware onbewust zijn ze hun levensloop in twee tijdperken gaan indelen, nl. 'dit van voor de oorlog en dit van na de oorlog'. En even onbewust maar geleidelijk aan, dag na dag, groeit de angst dat ze het nog eens allemaal opnieuw zullen moeten meemaken, dat er weer een onafwendbare catastrofe voor de deur zou kunnen staan en dat de geschiedenis zich zal herhalen. Een vrees die niet helemaal ongegrond is want leven we niet in een periode die een spiegelbeeld zou kunnen zijn van de dertiger jaren en dat, net als toen, de proloog voor een nieuwe wereldoorlog reeds begonnen is ?

'Moesten er geen atoombommen bestaan, 't zou reeds lang oorlog zijn geweest' is een bedenking die wij vaak horen.

Weilicht de waarheid, want wij leven in een uiterst benarde tijd. De nooit eerder gekende welvaart waarin wij leven schijnt maar een broze kruik te zijn en wordt van binnen en buiten uit langs alle kanten aangevreten door de gevolgen van een steeds erger wordende economische crisis op wereldvlak. Het Wirtschaftswunder van de golden sixties lijkt voor altijd voorbij. Het regent faillissementen. Gevestigde reuzenindustrieën gaan bijna dagelijks over de kop. De gesel van de werkloosheid grijpt overal om zich heen. De hebzucht is groter dan ooit. Geestelijke en godsdienstige waarden worden op de helling gezet. Crisis van de menselijke ziel !

De dertiger jaren tot aan het uitbreken van de tweede wereldoorlog lijken dan ook in menig opzicht veel op onze huidige benarde tijd alhoewel de situaties waarin de mensen toen moesten leven niet helemaal dezelfde waren als nu. Aan de werklozen van nu wordt een minimum bestaanszekerheid uitgekeerd. Voor de meesten uit die tijd was men op sociaal vlak nog niet zover geëvolueerd wat niet betekent dat onze huidige sociale voorzieningen een absolute zekerheid voor de toekomst bieden. Ook onze pot met geld geraakt helemaal leeg al wil niemand dit akelelijke vooruitzicht voor werkelijkheid houden.

De politieke en militaire verhoudingen liggen vanzelfsprekend ook volkomen anders dan 50 jaar geleden. De vijanden van toen zijn in vele gevallen de bondgenoten van nu geworden en de kans dat de natie, die toen voor ons het drama zou inluiden, dit nog eens zou herhalen is wel onbestaande.

Ook de oorzaken die toen tot de wereldbrand leidden zijn nu volmaakt verleden tijd.

Het staat immers vrijwel vast dat de afloop en de nasleep van de eerste wereldoorlog reeds de kiemen in zich droegen voor een nieuw conflict en dat de toestand in het woelige en onrustige Duitsland uit de twintiger jaren fataal moest evolueren naar een roep om een 'sterke man'.

Die 'sterke man' kwam er.

Op 30 januari 1933 greep Hitler volledig naar de macht en al werd er bij ons in volle crisis spottend verteld dat de Duitsers slechts één slogan kenden 'Wir brauchen keine Butter, aber Kanonen müssen wir haben !', de Duitsers zelf dachten er

De klas van '38 gekiekt in Mechelen na de keuring. Alleman goed voor den dienst. Van boven naar onder en van links naar rechts : Dillen, Albert Wuyts, Raymond Janssens, Gust Peeters, Jos De Meyer, Albert Van Hove, Albert Verswijvel, Jos Daems, Miel Vervoort, Alfons Jacobs, Fikske Dillen, Miel Wittevrongel, Theofiel Bosmans, Frans Nicolay en Van Gorp.

helemaal anders over. De meesten stonden in grenzeloze bewondering voor hun Führer. Hitler had het totaal leeggebloede Duitsland, dat de economische en sociale gevolgen van de eerste wereldoorlog nooit was te boven gekomen, uit zijn sociale ellende opgetild, het Duitse volk van de hongersnood gered en het terug vertrouwen in zichzelf, arbeid en bestaanszekerheid verschaft.

Twee à drie maal per week maakten de militairen die in Lier gekazerneerd waren een uitstap naar Kessel. Langs het soldatenplein stapten ze dan gewoonlijk verder naar de heide. Het paardenvolk, met al hun verschillende tweespannen en karretjes die kletterend en denderend over de hobbelige kas-seien holden, had altijd het meeste bekijks. Fier gezeten op de vurigste volbloeden en met een discipline die ieder onderdaan ontzag inboezemde reden de officieren langsheen de kolonne. De veldkeuken, een metalen karretje met hoge schouwpijp en ook voortgetrokken door paarden, vormde steeds de grootste attractie. Ook de piotten T.S. maakten zich verdienstelijk. Die hun werk bestond in het aanleggen en terug afbreken van de kilometers lange telefoondraden langsheen de huizen en de bomen. Daarvoor gebruikten ze een lange stok met een haakje.

Eens stapte een groep soldaten in 1933 door de Beemdstraat. Plots merkten ze brand in een klein boerderijtje. De officier gaf onmiddellijk bevel hulp te bieden. In het brandend huisje zat Trieneke Janssens. Het vrouwtje was sinds jaren met rheuma geplaagd en kon niet meer gaan. Ze was alleen thuis en zat voor 't venster in haar zetel. Met man en macht probeerden de soldaten de brand te blussen. Alle meubels werden naar buiten gesleurd. Onze wapenbroeders verrichtten hun opgedragen werk zo grondig dat ze zelfs de vastgeankerde ijzeren bedden uit de muur rukten...

Maar tegelijkertijd bracht Hitler in enkele jaren tijd ook een zeer machtig en uiterst gedisciplineerd leger op de been zoals de wereld nooit eerder had gezien. De wereldvrede werd door deze enorme legermacht als nooit te voren bedreigd en de uitbarsting van een wereldoorlog leek onafwendbaar.

Tijdens een topeverleg in München tussen Hitler, Mussolini, Daladier en Chamberlain kon onze duurzame vrede nog net gered worden door aan de eis van Hitler, inlijving van het Sudetengebied bij Duitsland, tegemoet te komen. Deze flagrante toegeving aan Hitler werd echter op felle kritiek onthaald en de politieke onrust was hiermede zeker niet van de baan. Het Duitse leger werd alsmaar machtiger en vele aangrenzende landen stonden onder sterke politieke druk.

In het voorjaar, op 16 maart 1939, viel Duitsland Bohemen en Moravië binnen. Aan de steeds driester wordende eisen van Hitler kwam geen einde. Op 1 september 1939 werd Polen aangevallen. De druppel water die de emmer deed overlopen ! Frankrijk en Engeland mobiliseerden over heel de lijn en verklaarden officieel de oorlog aan Duitsland.

Meid voor alle werk 'ergens te velde' of voor de Walen 'quelque part en Belgique'

2. Mobilisatie

Ook onze regering achtte het noodzakelijk een algemene mobilisatie af te kondigen. Het voorspel van het nakende drama was ook voor onze kleine wereld begonnen.

In Lier werden moto's, auto's, camions en paarden opgeëist. Ook in Kessel.

Om het nakende onheil af te wenden doet de pastoor van Nijlen op vrijdag 8 september 1939 aan zijn parochianen en gelovigen uit de omtrek een emotionele oproep om een boeteprocessie te houden naar Kruiskensberg in Bevel. Verschillende omliggende parochies waaronder Bevel, Kessel, Gestel, Berlaar, Itegem, Bouwel en Nijlen nemen er aan deel. De bedevaart groeide uit tot een indrukwekkende processie. Het aantal bedevaarders van Berlaar alleen bedraagt 300 man. Maar ondanks de goede bedoelingen van de Nijlense pastoor en zijn groot aantal boetedoeners neemt de escalatie op wereldvlak verder toe. Sovjet-Rusland valt op zondag 17 september 1939 op zijn beurt Polen binnen.

De grote wereldbrand is niet meer tegen te houden.

In Kessel doen geruchten de ronde dat de Netevallei helemaal onder water zal worden gezet.

Tussen Nijlen en Broechem werkt men koortsachtig aan de dijken van een zijriviertje van de Nete. Drie boerderijen staan al tot aan de vensters in het water weggezonden. De garde van Kessel, Sylvain De Meyer, en onze gemeentebediende, Jef Truyts, dragen gehaast de mobilisatiebrieven rond. De inwoners van Kessel mogen in 't gemeentehuis jutezakjes - vaderlanderkens genoemd - komen halen want er wordt hen aangeraden in hun tuin een 'abri' te bouwen 'tegen mogelijke aanvallen van den vijand'. Elk Kessels gezinshoofd diende zich op het gemeentehuis bij de officiële instanties aan te melden om de juiste samenstelling van zijn gezin op te geven en om op de identiteitskaarten van de gezinsleden een stempel te laten slaan met de onheilspellende tekst 'VERPLICHT WEGGEVOERDE'. In geval de oorlog zich tot hier zou uitbreiden en met het oog op een mogelijke vlotte evacuatie van de plaatselijke bevolking wordt van overheidswege kennis gegeven van 'de nodige richtlijnen dien-aangaande'. Op de eerste zondag van oktober is het gebruikelijk de zomertijd terug op het winteruur om te schakelen maar deze regeling die door Hitler enkele jaren terug was uitgewerkt en ook door de meeste Europese landen om praktische redenen was overgenomen, wil men nu als tegenmaatregel tegen Nazi-Duitsland in ons land niet meer toepassen.

Deze belangrijke strategische beslissing van de geallieerden maakt op Hitler niet veel indruk en verandert weinig aan de verdere escalatie van de oorlogsdreiging. Alleen blijft het een uur langer licht en stijgt in Europa de spanning en de angst. Ook in Kessel.

Om het nakende onheil af te wenden doet de pastoor van Nijlen een emotionele oproep om een boeteprocessie te houden naar Kruiskensberg in Bevel.

Koerkarwei tijdens de mobilisatie. Zo op 't eerste zicht komt er maar weinig karwei aan te pas. Voor nadere inlichtingen melde men zich tot Miel Verelst van de Muizenhoeve.

Op maandag 2 oktober 1939 stellen soldaten van het 13e Artillerie Bataljon zwaar geschut op langs de bosrand van 't Goor en Kessel-Heide. Lichte kanonnen en zwaarder geschut worden links en rechts van de spoorwegberm in stelling gebracht en zorgvuldig met bladeren, takken en hout gecamoufleerd.

Gedurende verschillende weken achter elkaar voerden speciale treinen en autobussen grote aantallen soldaten in Kessel aan. De jongens waren bijna allen afkomstig uit Oost- en West-Vlaanderen. De meesten van hen werden in 't fort ondergebracht, ook wel in inderhaast opgetrokken houten barakken die hier en daar langs de Lierse- en de Nijlense steenweg stonden opgesteld. Aan het huidige restaurant 'Het Neerhof' was het paardenvolk ingekwartierd en hing de snerpende geur van een honderdtal snuivende paarden die er waren gestald. Een grote houten barak, opgesteld op de plaats waar zich nu garage Louis Vandecruys bevindt, verschafte onderdak aan verschillende andere schachten en piotten. Het Goorkasteel (momenteel eigendom van Mevrouw

Tijdens de mobilisatie kregen de paarden ook al eens verlof. Om de dienst te verzekeren kon het dan ook niet anders dan dat men voor 'paardengareel-oefeningen' zijn toevlucht moest nemen tot andere aan te tuigen objecten. Rechts onder, Gust Sprangers of de man van Fientje Hellemans of Fien van Klenkens.

*De mannen van corvée moeten tijdens de mobilisatie nog een volle kar petat-
ten lossen aan een boerderijtje in Herenthout. Derde langs links op de voor-
ste rij de Kesselaar Gommair Verdonck.*

Dr. De Vriendt) beantwoordde kennelijk aan de gestelde vereisten voor de hoge standing van het officierenkorps en kwam daarom in aanmerking om te fungeren als keuken en officiersmess.

Het Regiment 2e Lanciers-Cyclisten moest zich tevreden stellen met de kille opslagplaatsen van de firma De Vos-Kets in de Lindekensbaan. De keuken voor de gewone soldaten werd geïnstalleerd bij de Paling, het huis van de Luyts in 't begin van de Suikertorenweg. War Vanderusten, afkomstig uit Huizingen bij Brussel, was de kok en moest dagelijks zorgen voor 't eten van 175 gulzige 'Belzen'. Hij verzorgde ze goed en gaf hen dagelijks een vleesrantsoen van 450 gram per man wat zeker niet weinig was en voor verschillende Kesselaars van toen een ongekende gastronomische weelde zou zijn. Ondanks zijn drukke bezigheden met ketels, potten en pannen vond de War ook nog tijd om wat anders te doen want hij is later in Kessel getrouwd en heeft jarenlang een bloeiende beenhouwerij in de Stationsstraat uitgebaat.

Echte 'gamellebouffers' ! Op de achterste rij in 't midden Miel Verelst van de Muizenhoeve in Kessel.

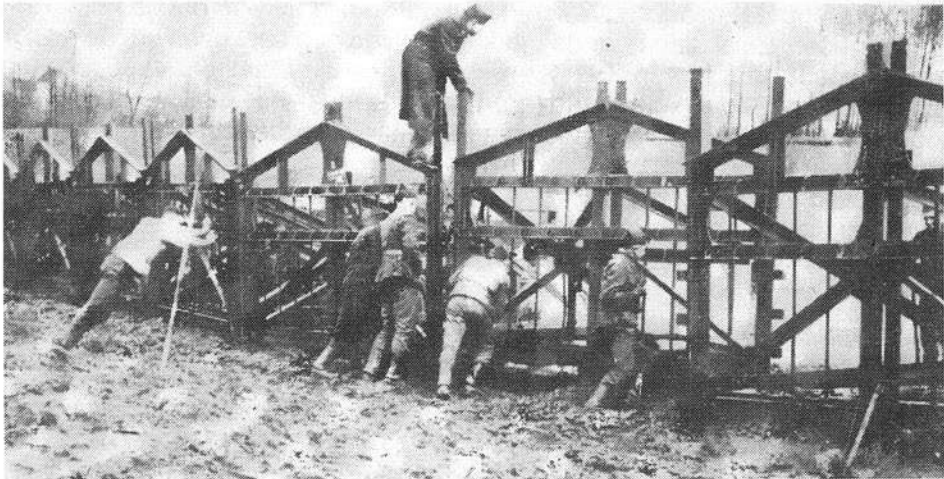

Het spreekwoord 'de beste paarden staan op stal' is hier zeker van toepassing. De Kesselaar Gust Sprangers kon nog net een plaatsje bemachtigen op het achterste van het paard van zijn strijdmakker. (het linkse paard)

Voor logement in 't dorp vond menig ander 'Bels' soldaat nog een veilig onderdak in 't patronaat, in 't stof van 't kolenkot van Jan van de Noot of op de plankenvloer van zaal Alcazar bij Wardje Van den Bergh. De best bedeeden waren de soldaten, die bij gebrek aan plaats, bij de gewone burgers werden ondergebracht. Na hun wekenlang verblijf werden ze doorgaans door die verschillende families zoniet als kinderen des huizes dan toch als de allerbeste vrienden in de gezellige huiskring opgenomen.

De Generale Staf was gevestigd in 't kasteel van de Bist. Recht tegenover het gemeentehuis, in de woning van Gommer Thijs (nu van de familie Wittewrongel), was een ander officierenkorps ondergebracht. De koning bracht er zelfs ooit een bezoek ! Het was de echte Koning der 'Belzen', Leopold III in hoogst eigen persoon en niet zoals sommigen misschien zullen beweren de koning van de Storme ! Kesseldorp bezat toen immers naast een koning ook nog een Prins(ke) en zelfs een Witte Keizer !

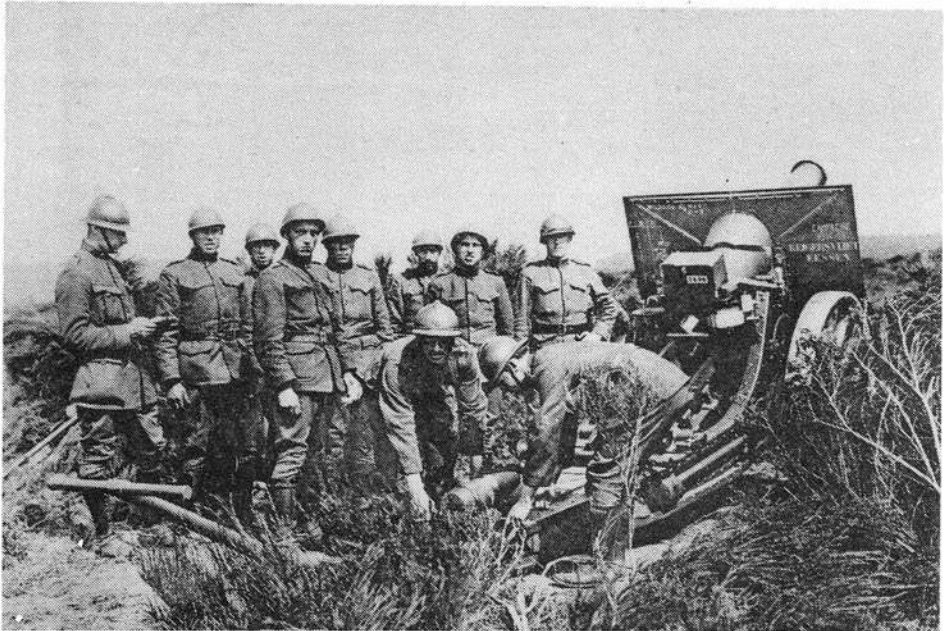
Alles wijst er op dat de Kempen als zwakste punt voor een mogelijke Duitse aanval vanuit het noorden werd aanzien en daarom het sterkst moest verdedigd worden. In de hele omtrek was er geen enkel dorp meer te bespeuren of het liep vol met soldaten. Dikwijls werden ze verplaatst en hun familieleden wisten meestal niet waar hun vader, man of zoon zijn kostbare tijd doorbracht. Adressering van de brieven gericht aan de mili-

Een van de belangrijkste verdedigingswerken was de kilometers lange ijzeren muur van Lier tot Waver, een stadje 20 km. voorbij Brussel. De muur bestond op sommige plaatsen uit vijf rijen spoorstaven die in de grond waren geheid en die werden verstevigd met verplaatsbare cointet-elementen, genoemd naar de naam van een Frans ingenieur.

ciens geschiedde daarom enkel met opgave van naam en legereenheid. Om echter zeker te zijn dat de brief wel degelijk zijn bestemming zou bereiken was het uit patriottische overwegingen ten zeerste aan te bevelen op de envelop het onvolledige adres aan te vullen met de imponerende uitdrukking 'Ergens te velde'; voor de Walen 'Quelque part en Belgique'. Deze militaristische aanspreektitel maakte van elke dienstklopper meteen een dappere 'held des vaderlands'.

Een van de belangrijkste verdedigingswerken die toen werden opgetrokken was de antitankversperring of beter bekend als 'den ijzeren muur' die zich kilometers ver uitstreckte. Op het eerste gezicht een oninneembare hindernis die de vijandelijke tanks onmiddellijk tot staan moest brengen. Deze ijzeren stelling, K.W. linie genoemd, liep vanaf de Lierse Steenweg in Koningshooikt tot Waver, een stadje tussen Brussel en Namen. Ver verwijderd van onze oostgrens bood ze onze Franse en Britse bondgenoten de gelegenheid zich tijdig voor de tegenaanval te kunnen organiseren. De ijzeren muur bestond op sommige plaatsen uit vijf rijen spoorstaven die in de grond waren geheid. Deze onbeweeglijke versperring werd dan nog verstevigd met cointet-elementen, een soort ijzeren hekkens die men kon demonteren. Ze waren ontworpen door een Frans ingenieur. Elk hekken wog 1.300 kg, had een afmeting van 3 x 3 m en was achteraan versterkt met een ijzeren gestel. Op sommige plaatsen rustte het geheel op verstelbare stenen blokken waardoor de hekkens, indien nodig, nog verplaatst konden worden. Eens de metalen

Links en rechts van de spoorweg aan 't Goor hadden kanonniërs zich degelijk gecamoufleerd opgesteld doch hebben van uit de heide haast geen enkel schot gelost.

hekkens aan mekaar over een grote afstand vastgêhecht leek het een oninneembare hindernis. Op enkele plaatsen heeft de ijzeren muur voor de vijand wel voor een kort oponthoud gezorgd maar in andere sectoren bleef hij zomaar openstaan omdat sommige eenheden van het Belgisch leger bij het naderen van de nooit eerder geziene Duitse pantsermacht op de vlucht sloegen zonder nog eerst het ijzeren hekken te vergrendelen. De Duitsers reden er dan ook gewoon doorheen en hebben alles bij mekaar weinig of geen hinder ondervonden van dit eens zo groots opgezette verdedigingswerk dat de belastingbetaler miljoenen had gekost.

Een andere verdediging, maar dan een natuurlijke, vormde de beide Neten. Al de schotbalken werden opgezet en na een paar dagen stonden zowel in het noorden als in het zuiden van Kessel honderden hektaren gras- en landbouwgronden blank. Aan het Sas zag men in de richting Nijlen of Lier, zover het oog reiken kon, niets anders dan een eindeloze vlakte met water. Einde november 1939 deden de herfststormen de watermassa's nog aanzienlijk aanzwellen. Het verkeer tussen Berlaar, Emblem en Lier werd onmogelijk. Het water stond 40 cm boven de steenweg!

Het jaar 1939 liep stilaan ten einde en het begon al vroeg fel te winteren. Een winter zoals men sinds mensenheugenis niet meer had meegemaakt. De hier gelegerde soldaten die soms zeer primitief gehuisvest waren en niet altijd over voldoende warme kledij beschikten leden dan ook fel onder de bittere koude. Ze waren hier in Kessel ook met te velen om altijd gepast onderdak te vinden en telkens er nieuwe groepen toekwamen was het een probleem om ze her en der onder dak te krijgen. Zo wachtten op kerstavond 1939 in de bossen van 't Goor de familie Fons Van de Velde - Van Weert, beter gekend als den Brouwer en Mit van de Pinder vol spanning in hun klein witgekalkt huisje aan de rand van de spoorweg op het onheil dat komen moest. Onheil ? Eigenlijk was het de schrik en de inbeelding niet meer veilig en baas te zijn in eigen huis. Acht soldaten moesten die avond over de vloer komen ! Soldaten die zij verplicht onderdak moesten verlenen. Ook het schuurtje moest ontruimd worden om paarden te stallen.

Zo zag tijdens de overstroming in de winter van 1939/40 de omgeving van het Sepeke (zijpe, waterdoorgang) er uit. Alhoewel gelegen onder Emblem werd het Sepeke door de Kesselaars toch altijd als een stukje van onze gemeente beschouwd. Wie herinnert zich nog de haast eindeloze vergezichten langs de Kleine Nete ? Toen stonden de veerhuisjes gelijk met de dijken. Vóór die hier gebouwd waren moest men te voet of met paard en kar door het water. Nu steken de huizekens helemaal achter en haast onder het peil van de dijken.

Hier woonde 'den Brouwer' met zijn vrouw Mit van de Pinder. Op Kerstnacht 1939 kropen vier soldaten in de ijskoude nacht links op de hooischelf vlak onder de Boomse pannen.

Het vroom dat het kraakte en de sneeuw lag wel 40 cm dik. Plots hoorden ze gestommel en gedempte stemmen. Daar stonden onze soldaten dan ! Verkleumd van de koude zagen zij er uit als echte bedelaars, als sukkelaars die op de dool waren. Kerstavond ! Ze beseften al vlug dat er in het huisje maar amper plaats was voor de bewoners zelf ...

Zo begint het merkwaardige verhaal van iemand die het allemaal zelf heeft meegemaakt.

Wat er verder met de soldaten gebeurde ? Die kerstavond gingen vier jongens elders slapen en de anderen kropen in de ijskoude nacht op de hooischelf vlak onder de Boomse pannen...

Wat eerst als een ongeluk beschouwd werd, groeide uit tot ware vriendschap. De soldaten maakten het hun nieuwe pleegouders niet al te moeilijk en bezorgden hen in die harde winter het nodige hout om te stoken of ze leerden hun op zijn 'Vlaanderen' pannekoeken bakken op de lange buis van de gezellige Leuvense stoof.

Het huizeke van de Zoute of 'Villa spring buiten' waar nu Jaak van Narreke woont.

Maar rond half maart werd één van de dochters ernstig ziek en dokter Homans stelde vast dat ze 'de rode koorts' had, een gevreesde besmettelijke ziekte ! De legeroverheid werd verwittigd. Op staande voet moesten de vier soldaten en twee van naast de deur in quarantaine. Het werd hun ten strengste verboden de eerste zes weken ook maar met gelijk wie in aanraking te komen !

Niet ver van 't visvijverke in de heide, toen nog één groot donker mastebos, stond het huizeke van de Zoute, nu bewoond door Jaak van Narreke, een klein zomerhuisje in betonplaten met golfplaten afgedekt. Daar werden de soldaten door de legeroverheid ingestopt. Alhoewel niemand symptomen van besmetting vertoonde, werd hen toch nog eens nadrukkelijk op het hart gedrukt hoe besmet ze wel zouden kunnen zijn ! Met niemand of niemand mochten ze in aanraking komen ! Om de twee dagen werd aan de rand van het bos hun rantsoen afgezet. Wat hompen brood, wit vet, - bij ons 'zoete lies' genoemd - een marmit soep, vlees, groenten en vooral veel petatten. Verder waren ze zo vrij als een vogel, vooral 's nachts, want dan trokken de mannen stiekem terug naar de haard van besmetting aan de spoorweg. De plaats van hun verbanning kreeg dan ook de passende bijnaam: 'Villa spring buiten' ...

Soldaat Jules uit West-Vlaanderen, den Brouwer met zijn vrouw Mit Van de Velde en hun twee dochters Bertha en Julia voor hun huis in 't putteke van de hei.

De vier jonge mannen die bij den Brouwer verplicht waren te logeren waren afkomstig uit Oedelem, Maldegem, Adegem en Boezinge (Veurne). Meer dan veertig jaar later onderhouden deze mensen nu nog sterke vriendschapsbanden met de familie Van de Velde.

Rond 20 januari 1940 zakte het kwik van de thermometer zelfs tot 18° onder nul en dit allemaal zonder enig positief vooruitzicht of een gunstige oplossing voor het alomtegenwoordige krijgsgesbeuren. Integendeel een nieuwe strijd ontbrandt in het hoge noorden. Rusland is Finland, vroeger reeds de vijand van het Tsaristische Rusland en nu bondgenoot van Duitsland, binnengevallen. Verwoede gevechten hebben plaats in het ijskoude en onherbergzame winterklimaat.

Herberg 'Suikertoren' of bij Mieke van Put was tijdens de mobilisatie haast dagelijks de zoete inval voor de soldaten van 't fort.

Bij de meeste Kesselaars geraakte de brandstof uitgeput. De kolen werden zeer schaars. De prijs van antraciet steeg met F 5 per 100 kg. De prijs bedroeg toen F 45 tot F 48 voor 100 kg.

Aan de Fortsesteenweg in de Herberg 'De Suikertoren' bij Mieke Van Put kwamen de verkleumde soldaten van 't fort, 's avonds na 't appel, zich nog wat verwarmen rond de gezellige Leuvense stoof. Met die nijpende winterkoude lieten de officieren het allemaal oogluikend toe. Wie te laat kwam en geen plaatsje meer vond aan de kachel kon zich wat opwarmen met dansen. De meeslepemde muziek van de 78-toerenplaten op de radio pick-up bij Mieke Van Put en vooral het charmante vrouwelijke gezelschap van Martha, Wiske, Jeanneke en Jet, brachten er ondanks alles de vrolijke stemming in en deden de bijtende koude en de

nakende oorlog vergeten. Onder het zingen van de gekende Ezelsserenade, een toenmalige tophit (maar dat woord bestond toen nog niet), of andere populaire soldatenliedjes van toen, werd er gedronken, gelachen, gedanst en ongelooflijk veel plezier gemaakt.

Men zong zeer veel de volgende liedjes :

Soep, vlees en bonen, dat is soldatendiner
Rats, Kuch en bonen, vul daar uw buikje maar mee.

Wie heeft er suiker in de erwtensoep gedaan ?
Wie heeft dat gedaan,
Wie heeft dat gedaan ?
De hele compagnie die heeft het eten laten staan,
Wie heeft dat gedaan ?

Schep moed arme schachten
Wees immer blij
De maanden bij het leger
zijn zo gauw voorbij

De troep is goed,
Hij kan niet beter wezen
De troep is goed
Hij kan niet beter zijn
Alle dagen vlees en soep
Zonder werken
Alle dagen vlees en soep
zonder werken bij den troep.

Tijdens die zes à zeven maanden durende mobilisatietijd deden alle Kesselse cafés - en dat zijn er zeer vele (zie Salvator nr. 2) - gouden zaken. Ondanks hun slecht passende slonzige kaki kledij oogstten de schamele schachten toch veel succes bij onze plaatselijke vrouwelijke schoonheden. Vele Kesselse meisjes vertrouwden later hun jawoord toe aan een mobilisatielief.

De verschrikkingen die boven ons hoofd hingen hebben niet belet dat de mobilisatietijd voor de meesten een onbeschrijflijk mooie tijd was. Er was nog voedsel, brood, en vlees in overvloed dat dikwijls op wraakroepende wijze in massa's werd verspild. Hadden de mensen geweten dat het binnen enkele maanden helemaal niet meer te krijgen was, ze zouden het zeker als hun kostbaarste schat hebben weggestopt.

Na die verschrikkelijke siberische winter werden wij in het voorjaar 1940 gezegend met een uitzonderlijk zacht lenteweertje. Het water van de beide overstroomde Netes trok zich onder invloed van de warme zonneshijn en het zachte droge weder langzaam terug. Maar hoe milder de natuur zich aan ons toonde

Het huizeke van de Zoute of 'Villa spring buiten' achter 't zwemputteke, waar onze vier soldaten, mogelijke kiemdragers van de zo gevreesde besmettelijke ziekte, de rode koorts, zes weken lang in 'gedwongen' quarantaine doorbrachten.

hoe drukkender de sfeer werd van het in spanning levende Europa dat de niet meer tegen te houden wereldbrand tegemoet gleet. In de eerste week van mei werden de eerste rantsoeneringskaarten aan de Kesselse bevolking uitgedeeld. De toestand werd alsmear drukkender en meer gespannen. Iedereen voelde het aan dat 'er iets broeide'.

Enkele dagen later was het vóór iedereen duidelijk wat dat 'iets' te betekenen had. Op vrijdag 10 mei 1940 is het zo ver! Duitsland valt België binnen !

3. De vlucht.

Voor velen onder ons staat het allemaal nog heel fris voor de geest. Tussen 4 en 5 uur 's morgens werden wij onverwacht opgeschrikt door tientallen vliegtuigen die het helderblauwe luchtruim op deze zonnige mooie meidag doorkruisten. In de verte hoorden wij voor het eerst de ontploffingen van het afweergeschut, opgesteld aan Berlaarheikant, dat de Duitse vliegtuigen langs alle zijden bestookte. Echter zonder 'doeltreffend' resultaat. De eerste bombardementen bleven niet uit. De vliegvelden van Deurne, Evere en Schaffen werden in korte tijd zwaar beschadigd. Een deel van het Sint-Amedeusinstituut in Mortselsel, dat zich in de onmiddellijke nabijheid van het vliegveld van Deurne bevindt, stond in lichterlaaie. Het was duidelijk de bedoeling van de Duitse piloten onder het slecht uitgeruste Belgische leger en de burgerbevolking terreur te zaaien. En zij slaagden er degelijk in.

Iedereen snelde in dit vroege uur de straat op. In 't dorp heerste een ongewone drukte en met emotioneel geladen stem stonden de mensen in groepjes de toestand angstig te bespreken. Was de mobilisatie voor velen tot hiertoe een aangenaam avontuur, moeders, vrouwen en kinderen maakten zich nu toch ernstig zorgen over het lot van hun vader, man of zoon die al zovele maanden van huis waren.

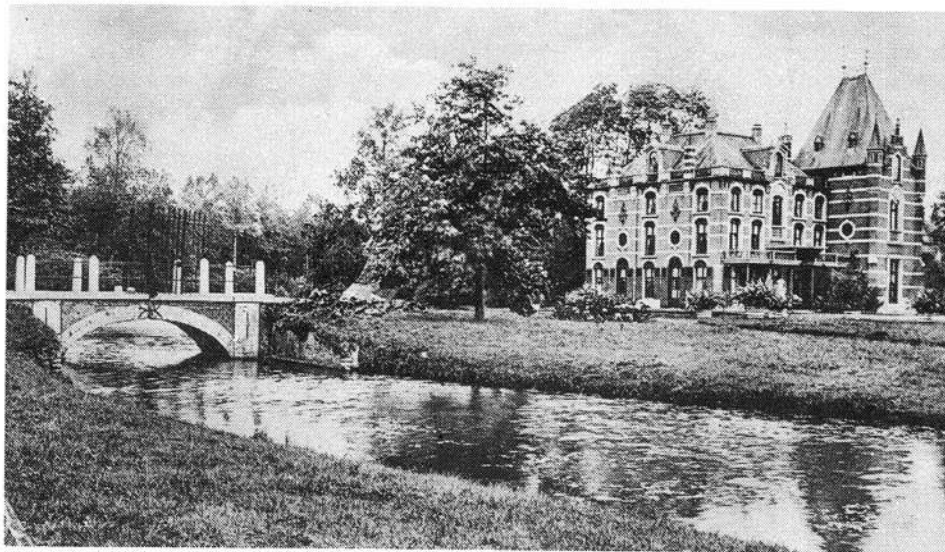
Rond 7 uur 's morgens viel het geschut eindelijk stil en werden de radio-uitzendingen onderbroken voor de speciale mededeling dat 'vijandelijke Duitse troepen ons land en Nederland zijn binnengerukt'. 't Is oorlog !

De radioberichten zijn teleurstellend. Met uitzondering van enkele legereenheden die over zeer geperfectioneerde wapens beschikten is ons leger tegenover de doeltreffendheid en de moderne spitstechnologie van de Duitse wapens, tanks en vliegtuigen zoniet slecht dan toch onvoldoende uitgerust.

De Blitzkrieg is totaal !

Tegenstrijdige berichten vanwege de regering volgen elkander in versneld tempo op. Frankrijk en Engeland beloven hulp aan België. En inderdaad de volgende dagen rijden onder felle toelichtingen Franse en Engelse voertuigen in de richting van Holland, maar het zijn meestal lichte moto's. Zij zullen hiermee niet in staat zijn de opmars van de zware Duitse tanks en vliegtuigen te stuiten.

De tussentijdse rapporten volgden elkaar snel op. De gemeente overhandigde aan alle Kesselse jongens en mannen tussen 16 en 35 jaar een oproepingsbevel om zich onmiddellijk voor eventuele inlijving bij het leger naar Roeselare te begeven. Maar in Roeselare was de chaos compleet. Niemand scheen daar te weten

Het kasteel 'de Bist' kwam tijdens de mobilisatie en de oorlog voor verschillende doeleinden in aanmerking. Een kasteel trekt immers altijd de aandacht! Tijdens de mobilisatie was de Generale Staf van het Belgisch Leger onder leiding van Generaal Six er gevestigd. Gedurende de eerste oorlogsdagen werden er zelfs een paar Duitse krijgsgevangenen binnengebracht. Men had de gevangen genomen Duitsers stevig geblinddoekt alvorens ze tot bij de leden van de Generale Staf te leiden. Manda van Lowieke Ceulemans, de vrouw van de boer van 't kasteel, hoorde de Belgische soldaten tegen de Duitse krijgsgevangenen, die langs de trap naar boven moesten gaan, in hun zelfgemaakt Duits nog zeggen : 'Aufgepast for de Trap!' De gevangen Duitsers vroegen bezorgd aan de Belgische soldaten of ze 'Bitte doch ihre Verlobte' zouden willen verwittigen dat ze 'kriegsgefangen' waren.

Het park van het kasteel bevatte tot voor de huidige verkaveling er plaatsgreep, heel wat uitheemse bomen. Nu nog kan men binnen de omtrek van de vijvers een sequoia of een levensboom bewonderen. Deze bomen kunnen tweeduizend jaar oud worden.

wat aan te vangen met de duizenden jonge mannen die maar blijven toestromen. Men stuurde ze dan maar verder ! Naar Frankrijk ! Maar waar in Frankrijk ? Niemand wist het precies !

De volgende dag, op zaterdagmiddag, toen enkele bewoners in de Torenvenstraat druk bezig waren met het bouwen van een stevige schuilplaats van zakjes zand en eiken balken, merkten ze plots iets ongewoon. Een luchtgevecht vlak boven Kessel-Station ! Aan de heldere azuurblauwe hemel is voor enkele Kessel-lars een nog nooit gezien spektakel aan de gang. Op een niet al te grote hoogte bestoken een Duits jachtvliegtuig en een Franse jager elkaar. Beide vliegtuigen stijgen beurtelings de hoogte in en duiken vervolgens pijlsnel en met gierende motor onder het geratel van een regen mitrailleurkogels naar omlaag, tot de Duitse Messerschmitt wordt geraakt en tussen Oelegem en Zandhoven als een brandende toorts te pletter stort. De Duitse piloot kon zich nog net met zijn valschermscherm redden. Om zijn hoogstaande prestatie nog eens dik in de verf te zetten maakte de Franse piloot nog eerst een sierlijke looping alvorens in het luchtruim te verdwijnen. Meteen was Kessel met de echte oorlog geconfronteerd !

Het Regiment 2e Lanciers, voordien aan Kessel-Station ingekwartierd, was op dit ogenblik in Oelegem gelegerd. Als versterking voor het Albertkanaal werden reeds lang voordien aan één zijde van de kanaaloever verschillende abri's of betonnen bunkers, alle uitgerust met schietgaten, gebouwd.

Tijdens de eerste dagen van de oorlog hadden de Lanciers op de kanaalbrug van Oelegem enkele mitrailleurposten opgesteld. Plots was het luchtalarm en verschillende soldaten die zich op de brug bevonden haastten zich naar de loopgrachten naast de kanaaloever. De Duitse vliegtuigen werden van op de brug onder vuur genomen, maar ineens liep het mis. Het machinegeweer vuurde, in plaats van in de lucht, in de richting van de loopgrachten een regen kogels af op de eigen rangen.

Maurice Royen, een sappige Brusselaar, voordien gelogeerd bij Mieke van de Leus langs de Emblemse Steenweg aan Kessel-Station, werd door zijn eigen kameraden dodelijk getroffen.

Nog andere domme ongevallen deden zich voor. Er liepen geruchten over landingen van vijandelijke parachutisten. De officieren en soldaten waren erg zenuwachtig en vooral bang ! De legeroverheid van 't fort besliste daarom om veiligheidsredenen na sluitingsuur de houten loopbrug over het water van het fort op te halen. Soldaat Janssens was in die pikdonkere nacht van wacht. Hij doet zijn gewone ronde. Denkt niet meer aan de ingetrokken loopbrug en valt domweg in het diepe, koude water. Op zijn hulpgeroep kwamen vlug een paar soldaten toegesnel. Met een toegestoken houten zitbank die ze in de onmiddellijke omgeving vonden trachtten ze de drenkeling nog te redden, maar alles leek tevergeefs. Soldaat Janssens zijn korte leven moest hier ophouden.

Op deze opname uit de late jaren dertig zien wij uiterst rechts Staf van den Buffel met zijn 'kreemtriporteur' op het pleintje aan Kessel-Station vlak voor Mieke Van Put en Net Job. Tegen de romantische gaslantaarn aangeleund Mit en Stany Van Dessel, Madeleine Bovijn met Mariake Van Rompay, Jos Meeus uit Lier, Josepha Van Dessel en Julia Wellens.

De hoogste dagomzet uit zijn loopbaan als 'kreemvent' haalde Staf van den Buffel op die snikhete zomerdag van 1936 toen het Albertkanaal, voor zover het dan voltooid was, werd opengesteld.

Dit gebeurde met grote feestelijkheden en niemand minder dan de koning in hoogsteigen persoon zou het kanaal 'invaren'.

De schoolkinderen uit de nabijgelegen (en ook uit de tamelijk verafgelegen) dorpen werden opgetrommeld om op de kanaaldijk 'de haag te vormen' en de hoogwaardigheidsbekleders de gepaste eer te bewijzen door op het juiste ogenblik met een papieren vlaggetje te zwaaien. De kleuren van de vlaggetjes en de daarop gedrukte tekst waren echter voor deze gelegenheid minder goed gekozen en beantwoordden zeker niet aan de waardigheid van onze vorst want in niet mis te verstane bewoordingen werd de vorst en zijn gevolg aangeraaden, in de toekomst, 'meer margarine Solo te eten'!

Ook Kessel kon niet achterwege blijven op deze heuglijke dag en te voet en goed op tijd trok de hele bezetting van de jongensschool, toen nog rond de 250 man sterk, op pad. Dwars door Kessel-heide, langs het Veer en door Viersel-dorp trok de langgerekte stoet naar het gehucht Viersel-Dijk om daar op de kanaaldijk post te vatten.

Om op alles voorbereid te zijn hadden de knapen, die tenslotte toch 'op reis gingen', buiten een flesje 'kalissensap' om de ergste dorst te lessen, ook flink wat zakgeld meegekregen. Volgens de middelen en het 'vermogen' van de ouders schommelde het bedrag van de uitkering tussen de 25 centiem en de enorme som van 1 frank. De meesten werden thuis wel goed op het hart gedrukt dat dit geld niet mocht worden aangesproken tenzij in geval van uiterste nood. Al werd er niet geprecizeerd wat die uiterste nood dan wel juist inhield!

Staf van den Buffel voelde aan dat er die dag gouden zaken zouden te doen zijn en stond dan ook met zijn goedgevulde 'tripporteur' ijskreeem gereed aan de poort van de school wanneer het startsein voor de lange tocht werd gegeven. Vóór de laatsten van de rij kinderen het hoekje van de Schoolstraat waren omgedraaid danste bij sommigen het geld 'voor de uiterste nood' al in hun zakken en was Staf van den Buffel al aan 't gerieven'.

De hoofdgroep stapte ondertussen echter dapper voort en was al vlug een paar honderd meter voorop geraakt. Rechtstaande op de pedalen en tegen hoge snelheid ging Staf van den Buffel in de achtervolging en eens de groep ingehaald stonden er al nieuwe klanten klaar om bediend te worden. Zolang de weg goed berijdbaar was liep alles prima maar eens in Kessel-heide met zijn mulle zandwegen was de zware driewieler bijna niet vooruit te krijgen. Staf gaf het echter niet op al plakte zijn hemd en zijn proper gewassen en gesteven wit kielkje als een natte dweil op zijn rug. Hij beet door en beurtelings 'gerievend' en uit alle macht rijdend volgde hij de groep tot aan het kanaal.

Zijn voorraad was toen zo goed als uitverkocht.

Aan het kanaal zelf was er, buiten de schoolkinderen, nog niets te zien. Er was iets misgelopen met het uurrooster van het hoge bezoek want 'groot volk laat op zich wachten' scheen toen ook al in de mode te zijn.

De schoolkinderen lagen of zaten dan ook urenlang in de brandende zon op de kale kanaaldijk lusteloos te wachten en zich te vervelen tot er dan uiteindelijk toch een paar versierde boten voorbijvoeren en de 'Solo-vlaggetjes' een paar keer zonder veel patriottische overtuiging of geestdrift heen en weer werden gezwaid.

Iedereen was het beu op die gloeiend hete kanaaldijk. Het 'kalissensap' was al lang op. Met kurkdroge monden en hoogrode gezichten werd de lange terugtocht dan maar aangevat. De fut was er bij iedereen uit. Tot na slechts een paar honderd meter de hoofden terug omhoog gingen en de ogen begonnen te glinsteren. Want juist voor Viersel-dorp stond startensklaar met een volle 'tripporteur' en gekleed in een nieuw droog hemd en een proper wit kielkje, Staf van den Buffel!

Toen die avond de groep kinderen Kessel terug binnentrok had geen enkele knaap nog één duit op zak. Alles was omgezet in 'kreeem', in pakjes van een kwartje. Want al had men toen de keuze tussen twee mogelijkheden die op het eerste gezicht gelijkwaardig uitvielen, ofwel een klein pakje van een kwartje ofwel een groot pak van een halve frank, de jeugd koos altijd waar voor haar geld. Niemand zou ooit zo dwaas geweest zijn het grote pak te kiezen. Want tegen alle wetten van de gezonde economie in kreeg men bij Staf van den Buffel voor een kwartje bijna evenveel 'kreeem' als voor een halve frank!

Op dinsdag 14 mei 1940 dagen aan de kerk, gans onverwacht, enkele Belgische soldaten op en vertellen dat ze de toren moeten laten springen. Niemand gelooft hen. Zo iets kan toch niet! Dat is toch al te gek! Maar de soldaten beginnen inderdaad te hameren in de kerk, sleuren kisten naar binnen en zeulen met rollen draad. Een paar minuten na drie uur is het dan gebeurd. De oorlog is nauwelijks vier dagen oud. Plots, vóór er enig geluid te horen viel, ging er een schok door de toren en met een donderend, oorverdovend, sekondenlang durend geraas en gekraak, dat de grond tot ver in de omtrek deed daveren, zakte onze zeshonderd jaar oude toren, muurdikte 1,80 m., zo- als in een vertraagde film, in mekaar.

Alle soldaten waren door dit trieste voorval fel aangedaan. Ook de mensen van Kessel-Station vonden het verschrikkelijk. Vooral in de cafés was milicien Janssens een gekende figuur. In tegenstelling met sommige van zijn makkers was hij een stil en droefgeestig man. Hij kon, gedurende de mobilisatie al, het soldatenleven moeilijk aan en zocht meermaals zijn troost in de drank. Dit alles speelde zich af tijdens de laatste uren. De meeste soldaten die in Kessel lagen vluchtten in steeds groter wordende paniek in de richting van de beide Vlaanderen. Het fort werd in allerijl ontruimd en men vond zelfs de tijd niet meer om het lichaam van soldaat Janssens te begraven. Het werd in de gauwte bedekt met amper een paar centimeters aarde. Den Hoed van 't Boerke, Jef van de Paling en de hulpgarde uit die tijd, Jefken Haas, die nogal vroeg van de vlucht terug thuiskwamen, hebben het lichaam nadien dieper in de grond gestopt.

Op zondag 12 mei stroomden steeds meer vluchtelingen uit de bovenkempen, Leopoldsborg, Geel en Herentals, in Kessel toe. Hun aantal groeide van dag tot dag aan. Zwaar beladen, te voet, met de fiets, op zelf voortgetrokken karren of kruiwagens trokken ze in groten getale door ons dorp.

Door angst, radeloosheid of kuddegeest aangegrepen, pakken ook de Kesselaars het hoogstnodige in en te voet, met kinderwagens, fietsen, kruiwagens en stootkarren sloten ook zij zich aan bij de eindeloze rij dolende mensen op zoek naar een veiliger oord.

De chaos werd groter en groter. 's Maandags 13 mei schoten patrouillerende soldaten aan Kessel-Statie op een laag vliegend Duits vliegtuig. De reactie van het vijandelijk toestel bleef niet uit. In volle straat ketsten over de kasseistenen aan café Sportwereld 'bij den Hengst' de mitrailleurkogels over de grond. De voorgevel van het huis van Jan Van Laer kreeg ook de volle laag. Ook vielen enkele lichte brisantbommen in het begin van de beukendreef in de Torenvenstraat en in het bos niet ver van het kasteeltje van het Torenven waar een groep van officieren zich gevestigd had.

De allesdoorziende en logische plannen van onze doorluchtige en heldhaftige oorlogsstrategen hadden onbeperkte voorrang. De toren moest verdwijnen! Waarom?...Daarom!

Het mocht wel een wonder heten dat de ontploffing in de onmiddellijke omgeving maar zo weinig schade had aangericht. Slechts één huis was werkelijk ernstig beschadigd. Het kerkgebouw zelf stond nog gedeeltelijk overeind maar de verwoesting van de toren was totaal. Naar later bleek een volkomen overbodige en zinloze daad zoals er in iedere oorlog ontelbare gebeuren. Zou het dan toch waar zijn dat er soms weinig verschil bestaat tussen oorlogsstrategen en ... herbergstrategen ?

Het torendak en een gevel van het kasteel 'de Bist' waar de Generale Staf van het Belgisch Leger onder leiding van Generaal Six was ondergebracht werd door kanongeschut fel beschadigd. Plunderaars haalden tijdens de eerste dagen van de vlucht toen Kessel helemaal verlaten was een deel van de inboedel uit het kasteel.

Tot ieders stomme verbazing verordende de Belgische overheid dat alle kerktorens in de omtrek moeten opgeblazen worden. Het onbegrijpelijke en stompzinnige bevel wordt uitgevoerd. Waarom ? Daarom ! Ook onze eeuwenoude prachtige kerktoren moet er aan geloven. Pastoor Van der Stee stond er hopeloos bij te wenen (zie Salvator nr. 11 - Onze oude Toren).

Alle Kesselse burgers, op enkele uitzonderingen na, hadden nog juist de kans gezien tijdig in Lier over de Netebrug te geraken, waar alles al in gereedheid gebracht was om de ophaalbrug van de Leuvense poort te laten springen.

's Woensdags 15 mei vertrokken van uit ons uitgestorven dorp de allerlaatste vluchtelingen, Mon Van den Bergh en enkele familieleden. Zij konden niet vroeger weg geraken wegens een oude vrouw die moest vervoerd worden en een jong meisje, dat nog maar pas geopereerd was van een blindedarmontsteking. Met een triporteur en een zelf ineengetimmerde kar, gemaakt van de voortrein van de frituurwagen van Staf van den Buffel, spoedde het kleine groepje zich naar Lier en geraakte nog net over de Netebrug. Onderweg voegden zich nog enkele uitgeputte ouderlingen bij hen vergezeld van een paar gasthuiszusters. Een tweetal van die sukkelaars wilde niet meer verder gaan en bleef achter in het reeds leegstaande rusthuis van Kessel. Het ging trouwens niet meer. Voetje voor voetje en doodvermoeid sukkelden ze voort. Een van hen moest zich zelf in 't dorp aan de muren vasthouden. Nadien heeft men deze oude man dood aangetroffen in d'Elzen. Wellicht was hij enkele dagen later toch nog willen vluchten bij de beschieting van het dorp.

Waarom Kessel beschoten werd ? Niemand kan er een zinnig antwoord op geven. De Duitsers hebben ons dorp immers helemaal links laten liggen, zonder zich ook maar om iets te bekommeren. Het waren waarschijnlijk onze eigen manschappen en kanonnières die hier en daar in of buiten onze gemeente zomaar in 't wilde weg, om welke reden ook enkele obussen afvuurden. Waarom ? Wie zal het weten ? Bevel is bevel en dat domme bevel geldt voor alle legers ! In de zijgevel van het huis van de gezusters Soons in de Geitenstraat (Sint-Lambertusstraat) werd een groot gat geschoten. Dat is nu nog zichtbaar aan het herstelde metselwerk.

In diezelfde straat werd de voorgevel van Wis Preus ook door kanonvuur beschadigd. Bij Louis van Janneke Kets aan de Tarweg drong een obus helemaal door het dak en belandde recht in de waskuip. Gelukkig ontplofte het gevaarlijke tuig niet. In de Geldstraat (O.L.Vrouwstraat) aan Kessel-Statie, richtte een ontplofte obus heel wat schade aan. Deuren en vensters van een keuken en de hele inboedel moesten er aan geloven. Een ambtenaar van het Ministerie van Oorlog kwam later de oorlogsschade opnemen en de eigenaar van het huis kreeg zonder veel discussies de gevraagde vergoeding uitbetaald. Maar dat was zo niet het geval voor de huurder ! Die kreeg niets want onder de F 5.000 werd er niets terugbetaald. Voor de schade aan meubels, potten en pannen en een fiets vroeg de huurder slechts F 2.800 en dat was als oorlogsschade te weinig ... !

Ondertussen haastten onze allerlaatste vluchtelingen zich om uit de greep van de oprukkende Duitsers te blijven.

Op de Lierse Steenweg, voorbij 't Kapelleke, vlak voor de Bistedreef, stonden nog drie 'vergeten' soldaten. Ze hadden een klein kanonnetje in stelling gebracht en het zorgvuldig ondergestopt met afgeknakte reeds goed in 't blad staande jonge esdoorns die met zorg op regelmatige afstand langs de steenweg

De gewelven van de rechter zijbeuk waren met het springen van de toren ingestort. In de achtergrond het altaar van het H.Hart. Achter de grote steenblok bevindt zich de preekstoel.

waren aangeplant. Enkele zeldzame bomen uit die tijd zijn de dans ontsprongen en staan er nu nog. Zonder dat ze het zelf wisten verdedigden deze drie soldaten helemaal alleen onze gemeente langs de Lierse Steenweg. Aan de voorbijtrekkende vluchtelingen vertelden ze in hun typisch Westvlaams dialect dat 'ze al uren naar hun lütenant stoen te wachten'. Ze vreesden dan ook dat de luitenant hen in de steek had gelaten. Ze wisten ook niet hoe ver de oorlog al gevorderd was en probeerden van de laatste vluchtelingen wat meer inlichtingen te verkrijgen hoe ver de vijand nog van kant was. Die wisten het ook niet al had er eentje wel 'horen zeggen' dat de Duitsers al tot aan de Boekt waren doorgedrongen.

'As 't allemoal woar is da de Dutschen al on de Boekt stoan, dan pakke wirre hir oak oens bieze' riepen ze de voorbijgangers toe.

Op enkele uitzonderingen na was Kessel nu zo goed als verlaten. Melle Van Hout was ook gevlucht, al was het dan maar van de Dongelstraat naar de hoeve van de Prinsen (een afstand van amper 300 m). In de Stationsstraat aan Kessel-Statie vonden Frans Mees en zijn vrouw Mathilde De Pooter het maar beter thuis te blijven. Zo ook deden de gebroeders Ceulemans en hun zuster in de Puttingbaan.

De moeder van de Frits, beenhouwer aan de kerk, toen reeds op hoge leeftijd en haar gebuur Veraet, wachtten de dingen ook liever af en bleven thuis. Misschien waren er nog veel meer die niet weg geweest zijn. Zoals Hélène, de française, van Kessel-Statie, die bleef in haar eigen bed liggen en ze had nog gelijk ook ! De knecht van Fons van den Eynde aan de Statie, Jan Kerckhofs, of beter gekend als Jan van den Boer, bleef ook maar liever ter plekke en kon also een oogje in 't zeil houden over het verlaten bedrijf van zijn baas die met zijn hele gezin ook op de vlucht was.

Om de Duitse opmars enigszins te vertragen bliezen de Belgische genietroepen de Netekanaalbrug in Emblem op en ook het kleine aquaductbruggetje in 't Goor op de Nijlense Steenweg.

Nog achtergebleven soldaten haalden al het bier uit de leegstaande cafés en voerden het in een kindewagentje en een kruiwagen tot bij hun kameraden aan 't Sas.

Enkele soldaten van 't fort sleurden eetwaren, kolen en alles wat ze maar konden uit de leegstaande winkels of cafés en stapelden het op in 't fort. Later, wanneer het fort volledig verlaten was, werd de achtergebleven buit door andere wakkere handen weggehaald.

In tegenstelling met de eerste wereldoorlog namen de mensen hun koeien en geiten niet meer mee op de vlucht. Sommige dieren

bleven op stal maar de meeste kregen de volledige vrijheid en liepen overal zo maar rond. Het prachtige zomerse lenteweer zorgde er voor dat er voor hen een overvloed aan eten was.

Geen enkele auto, kar of ander rijtuig reed er nog over de hobbelige wegen van ons dorp en het vertrouwd geluid van rijdende treinen in de verte was volledig uitgestorven. Nergens viel er nog een hoorbaar teken van menselijke aanwezigheid te bespeuren. Over Kessel en heel de omgeving hing een wezenloze onaardse stilte die men zich niet voorstellen kan.

Alleen de koeien graasden, niets vermoedend, rustig voort in die vredige absolute stilte. Voor niet lang echter want doordat niemand zich nog over hen ontfermde bleven ze ongemolken. Er waren geen mensen meer om ze te verlossen van hun rijke overvloed aan melk. Hun uiers zwollen eerst afzichtelijk op om dan te ontsteken en soms volledig te verzweren. En de onaardse stilte werd al vlug dag en nacht verscheurd door het huilende geloei en gebrul van tientallen lijdende en kreperende dieren. Het klonk als een waarschuwing en een symbool voor de verschrikkingen van het waanzinnige oorlogsgebeuren waarin het beschaafde en zo verstandige mensdom zich had gestort.

4. Oorlog

De achttiendaagse veldtocht op onze wegen, vooral in de richting van de provincies Oost- en West-Vlaanderen, verliep in een onbeschrijfelijke wanorde. Langs alle kanten stroomden in massa's, vluchtend voor de nakende dood, de Belgische soldaten en vluchtelingen in dit veel te kleine landsgedeelte samen. Over de hobbelige kasseiwegen van dit mooie stukje Vlaanderen was het één eindeloos lange sliert chaotisch aftrekkende troepen. Daartussenin liepen de duizenden door angst voortgedreven en totaal uitgeputte vluchtelingen. Enkelen hadden het geluk de tocht liggend of zittend te kunnen ondernemen als was het dan boven op een hoog opgestapeld en schokkend gespan. De meesten beschikten niet over een eigen vervoermiddel en liepen dagen lang, zwaar beladen met pak en zak, kilometers ver te voet of naast hun fiets die dan onderweg nog opgeëist of gestolen werd. Sommigen duwden hun hele hebben en houden met een stootkar voort, maar de meesten hadden hun veel te zware vracht geladen boven op een omhoogwippend slecht bollend kinderwagen-tje waartussen de oogjes van een kindersnuitje tuurden en waarvan de veel te lichte vering onder de enorme last dreigde door te zakken. Hier en daar kwam je wel eens iemand tegen die over een eigen wagen beschikte.

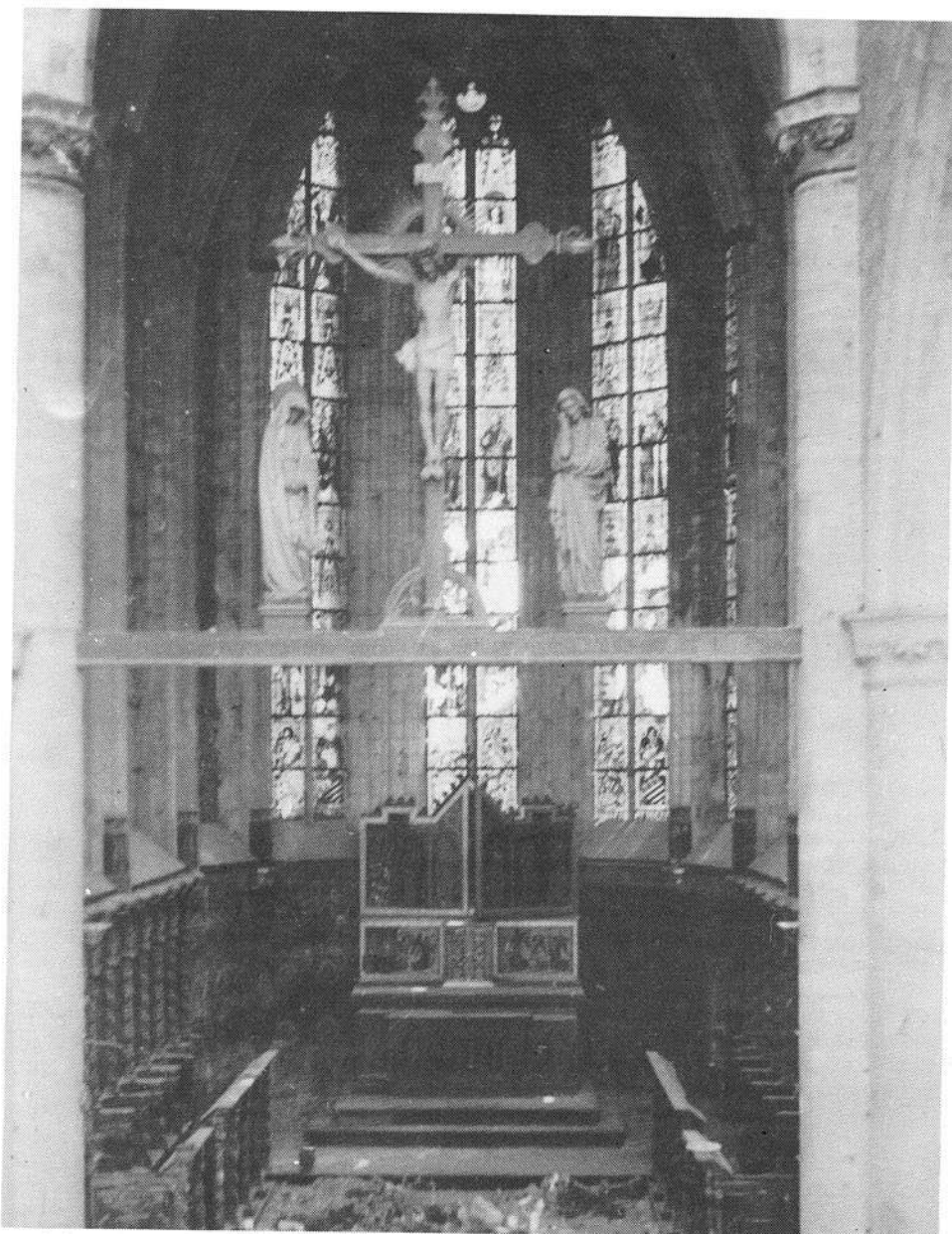
De Pissol van Kessel behoorde tot deze zeldzame gelukkige bezitters. Zijn zoon, die gemobiliseerd was, was de rechtmatige eigenaar van een echte Opel maar dit uit zichzelf voortbewegend vervoermiddel bracht ook de Pissol geen stap sneller vooruit dan de duizendkoppige slenterende mensenmassa op de wegen richting Frankrijk. Dit had voor noodlottig gevolg dat de grootste reis in zijn leven, naar het zuiden van Frankrijk, helemaal in eerste versnelling, zonder één enkele keer overschakelen is geschied. Mensen met een goed hart, maar met een slecht karakter, beweren echter dat de Pissol nooit goed geweten heeft hoe hij van eerste naar tweede moest overschakelen.

Wanneer de avond viel bracht men de nacht meestal door in een boerderij. Eens dat men zich had neergevlijd op het harde stro op de grond van een warme koeienstal of in het hooi hoog onder de pannen van een of andere schuur zonk men van totale lichamelijke uitputting meteen weg in een diepe weldoende slaap. Maar niet iedereen slaagde er in nog onderdak te vinden. Sommigen sliepen zo maar onder de blote hemel, gedeeltelijk beschut door een hout- of stromijt die ergens op hun weg stond. Menig vluchteling kwam midden in 't oorlogsgeweld terecht, kende helemaal geen rust en vond zelfs de dood.

Gelukkig was het zeer mooi weer, maar de nachten waren toch nog vrij fris. Vrij vlug ondervonden de mensen aan den lijve dat heel het gedoe een en al ellende was en verlangden terug naar hun zo vertrouwde warme bed van thuis.

Van de vlucht bestaan maar weinig foto's. De reden hiervoor is niet ver te zoeken. Wie het in die tijd waagde met een foto-toestel of zelfs wat te opvallend gekleed rond te lopen wekte al vlug de argwaan van de autoriteiten en werd als spion aanzien. Zo stond in Buggenhout Jos Thys, de Kesselse fietsenmaker, geïnteresseerd te kijken naar het uitstalraam van ... een fietsenwinkel, terwijl zijn vrouw, Irma, met haar vader, Jan Van de Noot, even verder in de straat wandelden. Gekleed in een lederen vest en met hoge lederen laarzen aan leek hij als twee druppels water op een zopas neergestreken parachutist en werd in volle straat prompt aangehouden. Gelukkig kon een meisje uit die streek verklaren dat Jos Thys helemaal geen spion was maar slechts een doodgewone toevallige vluchteling uit Kessel die met zijn hele familie bij haar in Buggenhout geloged was.

Aan voedsel was er tijdens de eerste oorlogsdagen nog geen gebrek. Iedereen werd door de plaatselijke bewoners altijd voortgeholpen. 'Wi givent hit livere on oens iege menschen dan 't in hande te loate van den viand' was een gezegde dat die Westvlamingen in hun typisch dialect vaak lieten horen. Maar naarmate de dagen vervlogen en de oorlogsberichten steeds maar onheilspellender werden, groeide ook bij de Westvlamingen de

Heel het binnenschip, de zijkapellen en het hoog koor lagen na het springen van de toren onder een enorme laag stof. De mooie brandglasramen waren fel beschadigd. Toch mocht het een echt wonder heten dat het eeuwenoude hoog koor met het prachtige in hout uitgesneden gestoelte de ramp heeft overleefd. Ook het kalvarietafereel met de ontroerende Christus op het kruis bleef als bij wonder overeind.

panische angst voor de Duitsers. Ook zij lieten soms enkele uren later alles in de steek om zich aan te sluiten bij de eindeloos lange rij radeloos vluchtende mensen.

Rond Roeselare kwamen alle opgeroepen samen en er heerste een enorme drukte. Een tiental fietsers uit Kessel, allemaal jongens die verplicht waren zich ook in die stad te melden, achtte het, eens ter plaatse aangekomen, geraadzamer, zoals zovele anderen, eerst maar de kat uit de boom te kijken en trok naar Kachtem aan de Leie, een dorpje buiten de stad. Ze logeerden er samen in een klein ouderlingentehuis en staken de brave nonnekens een helpende hand toe. Samen met vele anderen gingen ze staan kijken naar de voorbijtrekkende eindeloze stroom vluchtelingen in de hoop er misschien een of ander familielid of kennis tussen te ontwaren. Met etenstijd trokken ze naar de eetzaal. Op een dag zag Stanne Douws, die zich onder hen bevond, op de lange tafels in de refter verschillende borden en tassen staan met in 't midden grote witte kommen, boordevol gevuld met heerlijke bruine ballen. 't Zijn frikadellen' riep hij enthousiast uit en 't water kwam voor dit heerlijke vleesgerecht al in ieders mond. Groot was echter hun ontgoocheling toen onze hongerige Kesselaars, eens aan tafel gezeten, bemerkten dat de bruine frikadellen niets anders waren dan gekookte ongeschilde aardappelen. De nonnekens hadden helemaal geen tijd meer gezien om de petatten voor zo'n grote hoop mensen te schillen. Wellicht een voorvalletje dat velen zullen meegemaakt hebben.

In Roeselare kon de legeroverheid de massa toegestroomde jongelingen niet meer opvangen en 'de mannen tussen 16 en 35 jaar' moesten zich ingevolge een nieuw bevel zo vlug mogelijk naar Rouen in Frankrijk begeven.

Als zovele anderen trokken onze Kesselse jongens al trappend op hun fiets verder naar het land van Marianne. Eens de kazerne in deze stad bereikt mochten ze, ondanks hun protest, van de plaatselijke legeroverheid hun fietsen niet mee binnen in het kazernegebouw brengen. Op de binnenkoer lagen dan ook hopen fietsen en enkele moto's in de grootste wanorde op elkaar gestapeld. Een Fransman met commerciële aanleg had in dit geëerd vervoermiddel brood gezien en de fietsen van de binnenkomende jongens voor enkele centen opgekocht om ze een paar straten verder aan de vluchtelingen tegen een zacht prijsje van de hand te doen. Een andere handige man uit Lier sleutelde aan de kapotte fietsen en met de nog goede stukken zette hij rijklare tweewielers in mekaar die hij op zijn beurt aan de Franse sjacheraar verlapte. Twee Kesselaars, Gène Petat en Joske van Roos Boer hielpen de kok in de kazernekeuken van Rouen en zorgden er speciaal voor dat hun dorpsgenoten tijdens hun onverwacht bezoek aan Frankrijk niet al te veel honger moesten lijden.

Onze zo geliefde pastoor Schelkens, toen nog zeer jong en directeur in het Sint-Gummarus College te Lier, behoorde ook tot de opgeroepen en was in dezelfde kazerne van Rouen ingekwartierd.

Op dit ogenblik woedde de Blitzkrieg in alle hevigheid voort en zware bombardementen volgden elkaar in aanhoudend tempo op. Vooral de stad Abbeville had het hard te verduren. In paniek vluchtten de mensen in overvolle treinen verder naar het Zuiden van Frankrijk. In de verschillende stations waar de treinen halt hielden bestormden roofzuchtigen de drank- en eetstandjes en plunderden ze helemaal leeg onder hevig protest van de eigenaars.

Na een dagenlange treinreis in onvoorstelbare omstandigheden arriveerden duizenden jongelingen in het Zuiden van Frankrijk. In verschillende dorpen werden ze ingekwartierd zogezegd voor opleiding in het Belgisch leger. De Belgische miliciens van de klas van 40, waaronder verschillende Kesselaars, waren in de streek van Perpignan ondergebracht.

Inmiddels was de toestand in Vlaanderen katastrofaal geworden. De gezondheidsdiensten hadden hun handen meer dan vol met het verzorgen van de talloze gekwetsten. Alle beschikbare ziekenzalen lagen overvol.

De Duitse opmars was niet meer te stuiten, alhoewel het Belgisch leger nog dagen lang stand hield achter de Leie. In dit gebied had voor België althans de bloedigste veldslag plaats. De Duitsers dreven de strijdende troepen en de massa vluchtelingen hoe langer hoe meer in de Westhoek. De hoofdwegen in Noord Frankrijk waren ook al in Duitse handen gevallen. Nederland had gekapituleerd, Brussel was gevallen en Antwerpen volledig geïsoleerd. De Engelse Tommies ondernamen in paniek ultieme pogingen om zo vlug mogelijk van het vaste continent terug naar Engeland te kunnen ontkomen. Duitse vliegtuigen mitrilleerden onophoudend het ingesloten Belgisch leger aan de kust in de streek van de Panne. Koning Leopold, sinds het uitbreken van de oorlog opperbevelhebber van het Belgisch leger, had zijn hoofdkwartier gevestigd in het kasteel van Wijnendale bij Torhout en beseftte dat het geen zin meer had nog verder te vechten. Om verder bloedvergieten te vermijden, kapituleerde onze vorst op dinsdagmorgen 28 mei 1940. Een zeer verstandige en moedige daad die door sommigen niet in dank werd afgenomen. Nochtans keurde het merendeel van de Belgische bevolking de beslissing en handelwijze van Leopold goed. Hij had zijn volk niet in de steek gelaten zoals de Duitsers het enkele uren voordien met strooibiljetten nog aan de bevolking hadden doen geloven. In Frankrijk daarentegen kwam het gedrag van de Belgische vorst niet zo goed over, maar toen enkele dagen nadien ook het Franse leger het tegen de Duitse overmacht moest opge-

ven, voelde Frankrijk zich wel in 't nauw gedreven. Evenmin gingen onze in allerijl naar Frankrijk gevluchte ministers, op veilige afstand van de chaos van het oorlogsgebeuren, met de genomen beslissing van Leopold, die niet gevlucht doch bij zijn volk geleven was, akkoord.

Maar de duizenden jongens in 't Belgisch leger waren maar al te blij dat ze hun wapens konden achterlaten en het verder zinloos bloedvergieten tegen een niet te verslagen overmacht uiteindelijk kon worden stopgezet. In eindeloos lange rijen vatten ze langzaam de terugtocht huiswaarts aan. Intussen liepen hardnekkige geruchten dat alle miliciens zouden gedemobiliseerd worden. In Brugge, Gent en Antwerpen zou de Duitse overheid aan alle soldaten een stempel van 'invrijheidstelling' uitreiken maar vele soldaten vertrouwden het zaakje niet en dachten dat ze wel eens als krijgsgevangene zouden kunnen worden weggevoerd. Tijdens de terugtocht wipten velen ongezien uit de ordeloze rijen en sprongen een of ander huis of winkel binnen om hun soldatenkledij vlug tegen een burgerpak om te wisselen en zo op hun eentje de terugtocht naar huis te ondernemen.

Zo had, zoals zovele anderen, Sooike van de Robber zijn schamel soldatenplunje uitgeschoten en het geruild tegen een deftig burgerpak; een mooie geruite vest met golfbroek of ballonbroek en op zijn kop een modieuze sportklak. Mitteke, de vrouw van Sooike, werd verwittigd dat haar man op komst was en toen ze in blijde haast op haar fiets de Sooi tegemoet snelde, reed ze de fijn uitgedoste toerist in de Bist zo maar voorbij. Ze had haar eigen vent niet eens meer herkend.

Ook de vluchtelingen zagen in dat de strijd niet alleen verloren was maar dat het thuis zeker niet slechter kon zijn dan op deze ellendige tocht. Ook zij vatten de vaak lange terugtocht aan. Als echte zigeuners en bohemers kwamen zij beetje bij beetje geleidelijk aan terug thuis.

Ook het Opeltje van Kamiel van de Pissol had de lange tocht, heen en terug, in eerste versnelling, overleefd ! Maar de Duitsers eisten alle voertuigen op. Bij de Pissol waren ze echter niet van plan hun kostbaar bezit zo maar in handen van de Duitsers te geven. De auto werd deskundig ontmanteld en de verschillende onderdelen overal weggestopt. Na de oorlog haalde de Kamiel alles terug tevoorschijn en sleutelde de verschillende onderdelen even deskundig terug in mekaar. De Opel Blitz heeft het dan nog 20 jaar lang uitgehouden !

Het duurde nog verschillende weken eer de laatste Kesselaar terug van de vlucht gearriveerd was. De burgemeester van Berlaar legde zelfs een speciale autobus in om de vluchtelingen uit onze streek in Frankrijk te gaan afhalen. Helaas, niet allen hebben de weg naar huis teruggevonden. Peer Krik, een invalide uit de heide, keerde nooit meer weer. Zijn vrouw was hoogzwanger. Hun kindje werd onderweg geboren, maar het pasgeboren

wichtje, nog een zoontje en een dochtertje alsmede beide ouders zelf werden door een bom allen gedood. Voor Peer Krik op de vlucht vertrok had hij, gezien de delikate toestand van zijn vrouw aan Louiske van de Joppe nog om raad gevraagd wat hij wel zou doen, weggaan of niet. Voor sommige mensen kan het noodlot verschrikkelijk zijn.

De opgeroepen miliciens die in Zuid Frankrijk verbleven moesten nog drie maanden wachten eer zij terug naar huis mochten.

Maar wie dacht dat na de achttiendaagse veldtocht en de kapitulatie de miserie voorbij was, had het helemaal mis voor. Voor de meeste burgers begon dan maar pas de echte oorlog.

In juni 1940 kreeg Kessel al zijn deel van de bezetting. Een groep Duitse soldaten was in Kessel aangekomen om van de vermoeienissen van de eerste dagen van de Blitzkrieg uit te rus-

Een groep Kesselse jongens algemeen genoemd 'die van tussen de 16 en 35 jaar' ingekwartierd in een grote boerderij te Saze-lez-Avignon in het zonnige Zuiden van Frankrijk. Voor de meesten een onvergetelijke vakantie in onbezet gebied alhoewel het heimwee naar de achtergelaten familie in 't oorlogsgebied zich toch sterk deed gevoelen. Van boven naar onder en van links naar rechts : Sooi Mols, Stanne Douws, René Verswijvel, Sus Lieckens, de Witte uit Gelrode, Gust Faes van Nijlen, de Jef uit Gelrode, Fonne Kwes uit Nijlen, François Douws, Jos Vercammen, Charel Lieckens, Tox uit Gelrode en Gustje Vekemans.

ten. De garde, in gezelschap van een Duits officier, kwam bij verschillende burgers in 't dorp aankloppen om slaapgelegenheden voor de Duitse soldaten te zoeken. Vele mensen in Kessel die tijdens de mobilisatie aan Belgische soldaten onderdak hadden verschaft moesten nu willens nillens ten dienste van Duitse soldaten staan. De Duitse Kommandatur bleef echter gevestigd in Lier in Kazerne Dunglehoff, de huidige kadettenschool.

Inmiddels had Dokter Homans als burgemeester van Kessel ontslag genomen en werd Louis Bosmans als dienstdoende burgemeester aangesteld, enige tijd later opgevolgd door Alfons Busschops, maar 'de grote meester', Louis Van Regenmortel, strooide rond dat niet Louis Bosmans de eerste oorlogsburgemeester was, maar dat hij zelf reeds lang 'der grosse Meister' van Kessel was ...

Om de orde in onze gemeente te handhaven kreeg 'den dikke garde' Julien De Meyer, Louis Fleerackers als hulpgarde toegewezen.

De Duitse soldaten die in Kessel verbleven hielden, om hun algemene konditie op peil te houden, regelmatig lichaams oefeningen op het voetbalplein van Kessel. Dikwijls stapten ze, recht in 't gelid, al zingend door ons dorp en of men nu voor of tegen de Duitsers was, vele Kesselaars die het allemaal hebben meegemaakt houden een onvergetelijke indruk over van die prachtig zingende gedisciplineerde groep soldaten, ook al zongen ze dan 'Und wir fahren, und wir fahren und fahren gegen Engeland'.

Half augustus 1940 hadden Duitse genietroepen aan de Boekt reeds een noodbrug getimmerd. Ook in Emblem lag al terug een smalle brug maar die was enkel toegankelijk voor voetgangers en fietsers. De betonnen brokstukken van de gesprongen zopas voltooide nieuwe brug lagen nog overal verspreid naast en in het kanaal.

Op enkele maanden tijd begon de voedselschaarste, het gebrek aan brandstof en kleding al voelbaar te worden en geleidelijk aan moest de overheid tot een algemene rantsoenering overgaan.

Albert Truyts en Marcel Van Winckel werden als bedienden aangesteld in het bevoorradingsbureel opgericht in het huisje naast 'Herberg De Kroon' aan de kerk. Met de uitbreiding van de rantsoenering en de hieruit voortvloeiende administratieve rompslomp moest ook aan een verdere uitbreiding van het personeel gedacht worden. Jef Truyts en Rik Crauwels kwamen de rantsoeringsadministratie vervoegen en nog later stelde de overheid Jules Theunen als bureelhoofd aan. Nog andere diensten werden in het bevoorradingskantoor ondergebracht, zoals de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie waarvoor Miel Dom instond. Ook de diensten van de Openbare Onderstand met Jef Verdoodt en Theofiel Bosmans waren in ditzelfde gebouw ondergebracht.

De klas van 40 was bij het uitbreken van de oorlog begin mei nog niet volledig opgeleid en werd overgebracht naar het Zuiden van Frankrijk om later als mogelijke reserve eenheid te worden ingezet. Op de foto ongeveer in het midden helemaal achteraan boven op de trap de Kesselaar Jaak Van den Branden in Perpignan.

Met de dag werd de voedselbevoorrading steeds moeilijker. Boter, vlees en aardappelen kwamen allemaal op de bon. Zonder speciale geleibrief mochten de mensen geen aardappelen of graan meer vervoeren. De gelukkigen waren zij die over een klein lapje grond beschikten dat zij zelf konden bewinnen. Op de laatste vierkante meter grond stonden aardappelen geplant. Gust Rottiers ploegde een gedeelte van de magere grond op het soldatenplein om en plantte er petatten. De oogst was geweldig.

Maar hoe meer de schaarste toenam hoe weliger de sluikhandel tierde. Iedereen werd willens nillens met de zwarthandel geconfronteerd. Niemand kon er nog aan ontsnappen. Eigenlijk stelden de inwoners van Kessel het alles bij mekaar nog tamelijk goed. Dagelijks kwamen tientallen hongerige mensen uit

Antwerpen naar Kessel afgezakt om er bij de boeren een 'kwatske' koren of petatten te kopen. Tarwe was nog schaarser en kostte F 35 per kilo ! Voor rogge moesten de mensen F 20 per kilo afdokken. Dat 'kwatske' graan lieten ze dan malen in de oude molen van de Kjeis of bij den Azzudant (Adjutant) aan Kessel-Statie. Wanneer zij zelf niet beschikten over een geïmproviseerde bakkersoven konden ze bij de Kesselse bakkers terecht om hun deeg 's nachts in de oven te laten bakken.

Het gerantsoeneerde brood dat je bij de bakkers enkel maar met zegels kon verkrijgen was soms niet te eten. De huidige jeugd weet gelukkig niet wat brood 'met den olm' is. Wie toen honger geleden heeft zal nooit de afschuwelijk rotte smaak van brood met de olm vergeten. Je kon het uit mekaar trekken als warme rek. Niet zelden kropen de wormen er uit. Toch hebben honger en ellende de vrije menselijke geest zelden kunnen doden. Wrange bijtende humor was ons enig verweermiddel.

Bakker Torfs op de Statiesteenweg, had een mooie dochter die Gerarda heette. Dat meisje stond dikwijls in de bakkerswinkel achter de toog. De mensen van Kessel hadden op de gekende melodie van het beroemde Duitse soldatenliedje 'Lili Marleen' in enkele treffende woorden hun bijtend sarkasme vastgelegd. Wij kennen het nog allemaal :

En oep de Statiesteenweg
Stoot een bakker,
En do hemme ze e meske
Die heet Gerarda.
En ikke ging er is oem brood
Ze zei tegen ma
Se loempe kloot
Ge hedt gen zegels ba !
Ge hedt gen zegels ba !

Nog andere liedjes zong men. Dikwijls meer politiek gericht, zoals :

Hitler zat is oep 't gemak.
Mussolin' had grote kak,
En Daladier,
Broecht er een papierke voor mee !
Hé !

Maar het allermooiste oorlogsliedje zong Fien van Klenkes, met veel gevoel voor dramatiek, samen met verschillende andere smokkelaars in de beruchte smokkeltrein die dagelijks van Antwerpen naar Hamont stoomde. Een ontroerende draak in twee wezenstijl, waarin toch veel waarheid steekt en die wij voor het Kesselse nageslacht willen bewaren :

Duitse soldaten in Kessel. Onze media begingen en begaan nogal eens de fout om alle Duitsers uit die periode af te schilderen als misdadige nazi's. Het is dwaas om ook hier alles alleen maar 'zwart-wit' voor te stellen. Zonder twijfel waren er bij de gewone Duitse soldaten die hier in 1940/41 gelegerd waren ook een deel 'menselijke' mensen die al aan den lijve ondervonden hadden welk een onvoorstelbare gruwel de oorlog was.

Nooit geen oorlog meer

Achter het bos ziet men de zon oprijzen.
 Men aanschouwt het bloedig slagveld.
 En keert terug vol afgrijzen
 Door de oorlog en zijn wreed geweld
 De brancardiers lopen heen en weer
 Dragen de gekwetsten op en neer
 Hoevele brave zielen gisteren nog kloek vol moed
 Die voor hun land daar vielen vergoten hun eigen bloed.
 God weet op wie ze nog riepen
 Alvorens ze hier insliepen
 De overblijvende soldaten scharen zich samen in het rond
 Zoekend naar hun kameraden die zij niet vinden op die stond.
 De Sergant voegt zich bij zijn troepen
 Met een klein zakboekje in de hand
 Komt hij vol angst de namen afroepen
 Van hen die streden voor hun vaderland
 Het antwoord klinkt uit menig mond
 'Present', 'gedood' ofwel 'gewond'

KONINKRIJK BELGIË *ZM*

GEMEENTE **KESSEL** N° B 064302

Adres N° *118*

Eenzelvigheidskaart * N° *1906*

Verblijfs-toelating * N°

Kind N°

Naam *Percammeus*

Voornamen *Ludovicus*

Burgerlijke Stand *ovg*

Nationaliteit *B*

Geboren te *Kessel*

Den *1-9-1918*

1-2-1949 10 APR. 1949
De Burgemeester,
(zijn afgevaardigde)

Zegel van het Gemeentebestuur

Het overbodige oorhalen
N° Eenzelvigheidskaart van de persoon die de rantsoeneringskaart afhaalt

RANTSOENERINGSKAART

Druck MONTL Antwerpen

Rantsoeneringskaart
N° B 064302

Rantsoeneringskaart
N° B 064302

Rantsoeneringskaart
N° B 064302

Rantsoeneringskaart
N° B 064302

Iedere maand moest iemand van het gezin de rantsoeneringszegels op het bevoorradingskantoor gaan afhalen. Die zegels bekam men tegen voorlegging van een genummerd coupon dat van de rantsoeneringskaart werd afgeknipt.

Opeens roept hij vol beven
De naam van zijnen zoon
Niemand kan antwoord geven
Geen enkele stem noch toon
'Frans' roept hij nog eenmaal teder,
Slechts een echo klinkt weder
Daar vinden zij tussen de lijken
De zoon van den braven sergeant
Allen lieten ze hun medelijden blijken
En met de sabel in de hand
'Moed' zegt hij met de tranen in de ogen
Want het was hier een wrede slag
Allen staan als een paal onbewogen,
Hun ogen gericht op het lijk dat daar lag
Hij nam zijn kind op van den grond,
Kuste het op zijnen doden mond
Wat moet ik aan moeder zeggen

Het bevoorradingsbureau werd opgericht in het huisje naast herberg 'De Kroon' juist naast het oude kerkhof schuin tegenover het gemeentehuis. (Huidige woningen Cuypers-Wouters nr. 2 en Van Stijvoort nr. 4 in de Sint-Lambertusstraat). Herberg 'De Kroon' en het huis waar het bevoorradingsbureau gevestigd was, waren in de jaren dertig al 'gemoderniseerd' en hadden reeds ongeveer het uitzicht zoals nu. Het oude romantische huis op deze foto dateert van vóór wereldoorlog I. Men kon er voor de herberg in alle rust een lekker glaasje bier drinken. Naast de deur hangt een kastje met 'velogerief'. De koetsier nodigt je als het ware uit even een ritje door het dorp te maken. Dit gebouw is ook het geboortehuis van architect Heylen, die twee keer tijdens zijn leven de kerk heeft gerestaureerd en na wereldoorlog I ook verschillende fraaie huizen in het dorp heeft ontworpen voor de stichting Oeuvre Suisse en Belgique. Zie de inscriptie O.S.B. in de huizengevels van het huis recht over de kerk, van het huis van Charles Celen in de Dorpsstraat en van het huis van Truyls-Bertels op de Lierse Steeweg.

Wanneer ik weder keer
 Wat zal ik Marie uitleggen
 Zij minde hem zo zeer
 Rust zacht mijnen zoon, mijnen braven
 Uw vader zal u begraven.
 Met zijnen sabel omwoelde hij de aarde
 Tot hij een graf had voor zijnen zoon
 Hij nam hem zachtjes in zijne armen
 Bedekte hem met bloemen en een laatste woord
 Blootshoofd stonden de soldaten in rangen
 Want ze woonden de plechtigheid bij
 Velen van hen stonden met hun hart bevangen
 Heden aan hem, misschien morgen aan mij
 O, gij diplomaten, beseft gij niet het kwaad
 Dat gij sticht op dees aarde door deze wrede daad
 Het bloed dat gij hebt doen stromen
 Zal eens over U nederkomen.

RANTSOENEERING DER EETWAREN

Geldig zegel	PRODUKTEN	Dage- lijksch rantsoen	Totaal voor 30 dagen	Hoeveel- heid per zegel	Aantal zegels voor 1 tjdp.
1	Naar keuze :				
	A. Keukenbrood				
	B. Meel	225 gr.	6 k. 750	225 gr.	30
	C. Deegwaren	170 gr.	5 k. 100	170 gr.	30
	D. Biscottes en biscuits vervaardigd uit tarwe- meel, gebuild tot 72 %	125 gr.	3 k. 750	125 gr.	30
	E. Dieetlevensmiddelen (de inhoud van die producten aan tarwemeel gebuild tot 72 t.h. mag niet meer dan 80 t.h. bedragen)	175 gr.	5 k. 250	175 gr.	30
	F. Peperkoek	250 gr.	7 k. 500	250 gr.	30
	G. Banketgebak	450 gr.	13 k. 500	450 gr.	30
2	Gebrande gerst	3,3 gr.	100 gr.	33,3 gr.	3
3	Margarine	8,3 gr.	250 gr.	83,3 gr.	3
4	Boter	6,6 gr.	200 gr.	66,5 gr.	3
5	Cichorei	4,15 gr.	125 gr.	41,5 gr.	3
6	Geraffineerde suiker, kristalsuiker, korrelsui- ker, kandijnsuiker, 'ver- geoise', bruine suiker, ruwe suiker, en naproduct	33 gr.	1 kgr.	333 gr.	3
7	Peulvruchten	8,3 gr.	250 gr.	83 gr.	3
8	Zetmeelhoudende producten, buiten het niet gerantsoe- neerde aardappelmeel; rijst en derivaten, maïs en deri- vaten, pudding-powder, enz. (behalve haverderivaten en peulvruchten)	-	50 gr.	16,5 gr.	3
9	Haverderivaten (haverwort, haverblokken en havermeel)	4,15 gr.	125 gr.	41,5 gr.	3
10	Versch en bevroren vleesch, alsook vleeschconserven. (Mits rekening te houden met de voorschriften van artikelen 14 en 15 van het besluit van 9 Februari 1941)	35 gr.	1 k. 0,50	35 gr.	30
12	Voorloopig onbenut				
13	Kunsthoning, invertsuiker en vloeibare suiker, suiker- en kandijnsiroop, brood- smeersel	7,5 gr.	225 gr.	75 gr.	3
14	Confituur en gelei, fruit of bietensiroop, vruchten- moes, compote	15 gr.	450 gr.	150 gr.	3
20	Aardappelen	500 gr.	15 kgr.	2 k. 500	6

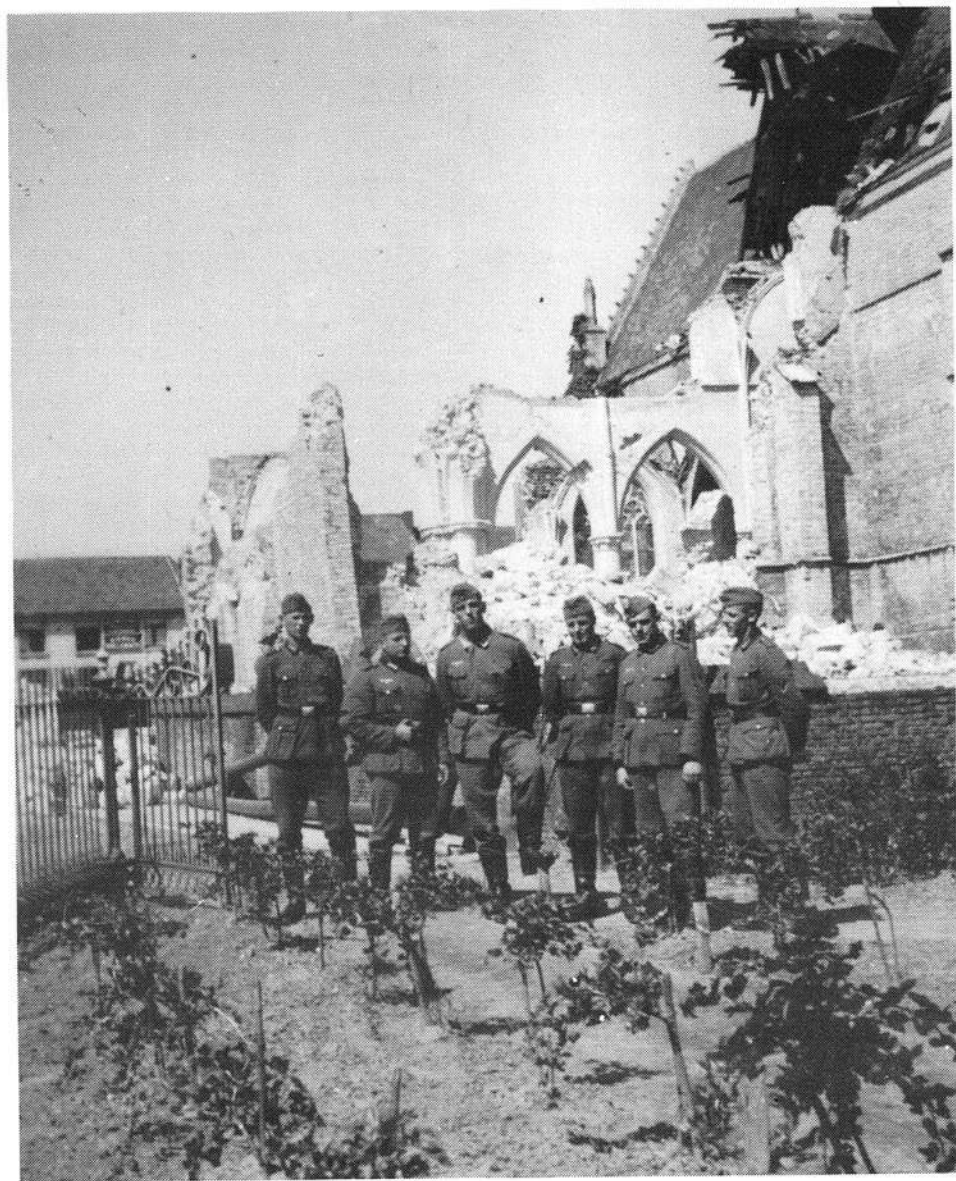

Rantsoeneringszegels van de serie nummer 20 gaven recht op petatten. De bezitter van deze zegels heeft ze in dit geval nog niet ingeruild tegen zijn rechtmatig rantsoen petatten. Hij of zij mag dus nog altijd de petatten komen afhalen.

Half mei 1941 moest de overheid ook overgaan tot rantsoenering van de kledingstoffen en kwam de 'klederkaart' in voege. Dege-lijke klee-erstoffen werden onvindbaar tenzij de mensen bereid waren er op de zwarte markt grof geld tegen aan te gooien, een mogelijkheid die niet aan iedereen gegeven was. In de kleding-winkels vond je nog enkel 'Ersatz-kledingstoffen', vervaardigd uit alle mogelijke stoffen behalve wol en doorgaans van zeer slechte kwaliteit. Het was helemaal geen zeldzaamheid dat de vrouwen uit een of ander oud deken dat ze thuis zelf in een heetgestookte ketel gevuld met een zurig riekende kleurstof hadden geverfd, een mooie damesmantel met raglanmouwen ineen-naaiden. De gruwelen van de oorlog hebben de onweerstaanbare vrouwelijke drang om gekleed te gaan naar de laatste mode nooit kunnen uitroeien. Ook de mannen waren verplicht, maar dan meer uit noodzaak, hun oude totaal afgedragen overjas bij een klee-er-maker binnenste buiten te laten keren in de hoop met het afge-dragen kledingstuk nog op een min of meer presentabele wijze door de moeilijke oorlogsjaren heen te komen.

De schaarste aan eetwaren werd alsmaar groter en groter. De smokkelwoede was niet meer in te tomen, ondanks de scherpe con-trole van de controleurs en Feldgendarmen. Vlees was haast niet meer te krijgen. Soms stonden de mensen bij Van Gool, de Frits of Denieke in een lange rij op straat uren aan een stuk aan te schuiven voor een paar honderd grammen vlees. Wanneer het dan na lang wachten uiteindelijk toch hun beurt was ver-scheen de beenhouwer met zijn armen in de lucht in de deur om de nog vele wachtende mensen tot hun wanhoop en woede mede te delen dat er geen vlees meer was.

Alhoewel de overheid op het houden van runderen en varkens zeer strenge controle uitoefende konden de autoriteiten met al hun moeite toch niet beletten dat een groot gedeelte van de vee-stapel de duistere weg op ging van de sluikslachting. Denieke van de Statiesteenweg en ook de andere beenhouwers wer-den regelmatig stiekem op de hoeves bij de boeren van Kessel ontboden om dit bloedig werkje op te knappen. Met een grote houten hamer klopten zij op de kop van het luid kelende varken om het arme dier definitief het zwijgen op te leggen zodat de boer zonder al te veel varkensgekeel met een zekere wellust het donkere warme bloed uit de opengesneden varkenskeel kon pompen dat de boerin dan voorzichtig in een kommetje opving. Inmid-dels moesten de kinderen op het erf staan waken om uit te kij-ken of er geen ongewenste pottekijkers, controleurs of Feld-gendarmen te dicht in de buurt kwamen. Dagen na elkaar at de boerenfamilie zich vol met de heerlijkste vettige bloedpensen van 't zopas geslachte varken, zoals wij die nu bij de beenhou-wers niet meer vinden, stak het gezouten spek in stijnen potten en verkocht het lekkere varkensvlees op de zwarte markt tegen onbetaalbare prijzen. De gewone mensen die niets hadden ver-telden dat ge een boer vijf frank moest betalen om 't vet van zijn mond te mogen aflikken, maar er waren beslist ook boeren die de hongerige mensen altijd voorthielpen en niet tegen woe-kerprijzen !

Duitse soldaten voor onze gesprongen toren in 1940. De meesten die in het begin van de oorlog in Kessel hebben gelegen zijn later allemaal naar de verschrikkingen van het Oostfront gestuurd. Van het overgrote deel heeft men hier nooit nog enig levensteken ontvangen. De eindeloze Russische steppe is hun graf geworden.

Op 20 juni 1941 bereikte ons een onverwacht nieuws. Duitsland was Rusland binnengevallen. Deze gebeurtenis was helemaal niet van aard om enige verbetering in de algemene bevoorradingstoestand te brengen.

In de maand oktober 1941 had in onze gemeente een algemene koperinzameling plaats. De ingeleverde vaak sierlijke koperen voorwerpen lagen slordig op een hoop opgestapeld in 't kot van 't gemeentehuis. Ook oude prikkeldraad was een gegeerd metaal. Rikske Vekemans, een opkoper van voden en oud ijzer uit Lier kocht het allemaal op. De mensen in Kessel noemden hem de 'Pinnekensdraadkoning'. Enkele arbeiders haalden in 't fort zelfs het ijzer uit de betonnen welfsels van een stukgeschoten koepel en gebruikten daarvoor springstof. Al de vijffrankstukjes werden in september vervangen door zinken stukken. De twintigfrankstukken waren al lang uit de omloop genomen en vervangen door briefjes.

Op 8 december 1941, alweer nieuwe oorlogssensatie. Japan bombardeerde totaal onverwacht de Amerikaanse vloot in Pearl Harbor. De wereldoorlog was nu totaal.

Buiten de miserie van de oorlog en het voortdurend knagen van de honger kregen wij op de koop toe nog af te rekenen met een zeer strenge winter met overvloedige sneeuwval. Tussen 15 en 27 januari 1942 daalde het kwik tot 17° onder nul. De al zo schaarse aardappelen die de mensen nog bij beetjes konden krijgen waren soms bevroren. Het dagelijkse schamele aardappelerantsoen moest in vele Kesselse families met gekookte peeën en rapen worden aangevuld om de maand enigszins door te kunnen komen. Die rapen kon je wel kopen maar de mensen trokken ze dikwijls op het veld zo maar uit.

Het nijpend gebrek aan kolen was er de oorzaak van dat de mensen dagelijks in groepjes naar 't bos trokken om hout te rapen. Geen enkel takje losliggend hout kon je nog bespeuren. Houtstropers zaagden verschillende mooie bomen af, meestal 's avonds, wanneer het donker was en vooral 's nachts. Kolen waren er omzeggens niet meer te krijgen. In de plaats daarvan verkochten de kolenhandelaars 'schlam' een soort stoffig koolgruis dat de mensen thuis met water vermengden en waarbij dan, in zo ver men er kon over beschikken, nog zagemeel moest gevoegd worden. De pikzwarte slijkerige brij kiste in 't vuur, brandde zeer slecht en gaf zo weinig warmte dat de huisgenoten soms met hun jas aan boven op het bovenblad van 't fornuis of van de Leuvense stoof moesten leunen om hun verkleumde ledematen toch enigszins wat warmte te verschaffen.

Om de niet meer te stoppen plaag van 't smokkelen tegen te gaan stelde de overheid verschillende en vooral jonge controleurs en nieuwe gendarmen aan die zij in hun jeugdige ijverzucht gemakkelijker konden overtuigen van de belangrijkheid van de hun opgedragen taak. Geen wonder dat deze jonge snaken zich dikwijls

De splinternieuwe brug over het Netekanaal was nog maar pas, juist voor het uitbreken van de oorlog, voltooid en moest er ook aan geloven. Na het springen van de brug hadden in augustus 1940 Duitse genietroepen reeds een nieuwe smalle noodbrug gelegd waarop echter geen wisselend verkeer mogelijk was. Deze brug heeft 'tijdelijk' 25 jaar lang de verbinding tussen Kessel en Emblem verzekerd. Tijdens de oorlog stonden op die brug regelmatig controleurs om de smokkelaars hun 'kwatske' koren of petatten af te pakken. Typisch voor deze noodbrug was het luide geroffel van de losliggende dwarsplanken dat al van ver hoorbaar was wanneer er een auto over reed.

zeer arrogant aanstelden en in alle mogelijke omstandigheden hun macht misbruikten. Op de noodbrug over het Netekanaal in Emblem stonden ze meermaals. Ze hadden zelfs het lef de schoofzakken van arbeiders, die 's morgens vroeg naar hun werk trokken, zogezegd voor controle, te doen openen. Sommige werklieden lieten zich echter door die onbeschofte arrogantie niet van hun stuk brengen. 'Wet elle moeder da, da ga hie sto?' blaften die dan wel eens tegen. Maar al die dagelijkse voorvalletjes beletten niet dat de Duitse overheid met bijzonder zware straffen dreigde voor het smokkelen van aardappelen en spek. Charel Schellens heeft een paar weken in 't beruchte kamp van Breendonk gezeten voor het verkopen van aardappelen aan een Antwerpse smokkelaar die onderweg gepakt werd. Ook Mon van den Bergh zat verschillende weken voor 't smokkelen van spek in Mechelen in den bak en nog andere Kesselaars zullen zeker dezelfde onaangename ervaring hebben meegemaakt.

Aan 't Sas in Emblem heeft een groep smokkelaars zelfs eens een opgestelde versperring met een gezamenlijke stormloop doorbroken. 's Nachts trok 'de boerenwacht' er op uit want niet alleen werden er op het veld grote hoeveelheden aardappelen gestolen, evenmin boden degelijk afgespannen weilanden een veilige verblijfplaats voor het vee.

In Kessel hebben nooit veel Duitse soldaten gelegerd. Af en toe kwamen kleine groepjes soldaten oefenen op het fort. Wanneer zij tijdens hun bivak tegen etenstijd naar een 'spoeske' vis verlangden, was rap een granaat in 't water van de vesting gegooid. Met een bootje haalden de Duitsers dan hun rijke vangst op het droge. Enige tijd na de ontploffing van de granaat dreef er altijd nog wel ergens een versufte karper rond en de behendigste zwemmers uit de buurt brachten dit welgekomen visgerecht dan wel op het droge.

Aan Kessel-Statie waren geen Duitse soldaten ingekwartierd. Spottend noemden de mensen Kessel-Statie het onbezette gebied van Kessel. De herbergen moesten om 10 of uitzonderlijk 11 uur sluiten en de cafébezoekers, voor het merendeel de nog thuis verblijvende jeugd, paste zich aan deze oorlogsverordening nogal goed aan. Van de Duitse overheid mocht er in de cafés niet gedanst worden. Dit formeel verbod belette hoegenaamd niet dat Seppe Langmans of Louise van de wagen het niet zouden aangedurfd hebben hier of daar toch op hun accordeon te gaan spelen om met hun meeslepende muziek de danslust bij het jonge volkje op te wekken.

Duitse patrouilles, die zich op een moto met sidocar verplaatsten, voerden regelmatig in de herbergen een vluchtige controle uit. Soms deed een tweemanspatrouille per fiets haar dienstronde en in 't algemeen toonden deze Duitsers zich inschikkelijk. Alvorens hun Fahrrad buiten tegen de muur van het café te plaatsen trokken ze eerst het stuur uit hun fiets. Dit was helemaal niet moeilijk want de fietsen van de Duitsers waren hiervoor speciaal uitgerust. Voor een stuurloze fiets bestond er inderdaad veel minder gevaar dat hij zou meegenomen worden. Met de gidon in de hand stapten de twee Duitse soldaten dan het café binnen en dronken er een glaasje mee. Voor een onschuldig danspartijtje knepen ze ook wel eens hun ogen dicht, zeker wanneer zij zelf aan de verleidelijke charme van een of ander Kessels 'schönes Mädchen' niet konden weerstaan en zelf het strenge oorlogsverbod voor een ogenblik vergaten. De zachte melodie van het veel gezongen oorlogsliedje :

Vor der Kazerne,
An dem blauen Tor,
Stand eine Laterne,
Steht sie noch davor,
Da werden wir uns wiedersehen,
An der Laterne, bleib' ich stehen
Wie einst Lili Marleen,
Wie einst Lili Marleen

Links op de foto met accordeon Seppe Langmans uit de heide die tijdens de lange bezettingsjaren er altijd de vrolijke noot in hield. Het sluitingsuur in de cafés was toen om 10 of 11 uur. Eens trok de Seppe na sluitingsuur onder het spelen van 'It 's a long way to Tipperary' door het mulle zand van de Lindekensbaan huiswaarts hetgeen in die tijd een waagstuk was. Verder van boven naar onder Stanne Douws, René Verswijvel, naast Seppe Langmans, den Door, 't Primmeke, Sooike Schuermans, den Tist die graag de garde van de statie genoemd werd en ten slotte het drinkende kind Renéke Gil dat intussen een beetje groter en wat dikker geworden is.

maakte iedereen weemoedig. Het gebeurde dan wel eens dat een of andere Duitser op de dansvloer de onbeschrijflijke verrukking van de vrouw wou ervaren en tijdens 't dansen zelfs niet meer wist dat hij 't stuur van zijn Fahrrad nog stevig onder de arm hield.

In café bij den Door aan Kessel-Statie is het eens tot een vechtpartij gekomen tussen Duitse soldaten en Oostenrijkers. In Emblem waren Oostenrijkse soldaten gelegerd die ondanks 'der grosse Anschluss', zeker niet om de oorlog gevraagd hadden. Ze konden de Duitsers niet luchten. De Oostenrijkse soldaten hadden in plaats van een baret, zoals de Duitsers, klakjes op hun hoofd. De Duitsers hier noemden hen spottend 'Maulesel'.

In de herfst van 1942 was de oorlog in een beslissende fase getreden. De verschrikkingen aan het Oostfront tastten de Duitse reserves gevoelig aan. De geallieerde overmacht, met hun overvloed aan materiaal, begon zich scherper af te tekenen.

Op 9 oktober 1942 verscheen in de dagbladen de nieuwe besluitwet waarbij alle werkkrachten, voor mannen tussen 18 en 50 jaar en voor ongehuwde vrouwen van 21 tot 35 jaar, in het 'Reichsgebiet' of in het bezette gebied tewerkgesteld konden worden. Zij 'mochten' gaan werken in Duitsland of in Frankrijk. De gevolgen van deze dubbelzinnige maatregel lieten niet lang op zich wachten. Vele Kesselaars trokken naar Duitsland en kwamen na enkele tijd voor een paar dagen in verlof. Zij verdienden vele 'papieren' Marken en konden bovendien heel wat gerantsoepeerde eetwaren mee naar huis brengen.

Van hieruit vertrokken de arbeiders na hun verlof terug naar Duitsland en namen in de plaats tabak en koffie mee dat in Duitsland niet meer te verkrijgen was. Maar de algemene toestand verslechterde vrij vlug. De aanhoudende bombardementen op de Duitse steden waren er de oorzaak van. Bij ons in Kessel ging geen nacht meer voorbij of tientallen Engelse vliegtuigen trokken met zwaar zoemend geronk over ons dorp om ergens in Duitsland hun bommenvracht op de overbevolkte Duitse steden te lossen.

De verschrikkingen waren onbeschrijfelijk en eens terug thuis met verlof wilden de 'vrijwillige' arbeiders niet meer terug naar hun fabriek in Duitsland. De Gestapo deed huiszoekingen en verschillende Kesselaars werden weggevoerd.

Dicht bij het 'Hof van Rameyen' in Gestel stond een afweergeschut opgesteld dat regelmatig onze nachtrust verstoorde door beschietingen op de overtrekkende Engelse vliegers. De Duitse overheid verplichtte de mensen de vensters te 'verdunklen'. Buiten moest alles volkomen duister zijn. Zelfs de fietslichten dienden aan de binnenkant met zwart papier te worden afgeplakt. In het midden mocht enkel maar een kleine horizontale spleetachtige opening worden uitgesneden, doch deze moest dan aan de bovenzijde nog met een klepje worden afgedekt. Het fietslicht liet maar een klein lichtstraaltje door dat vanuit de vliegers niet meer waarneembaar was.

Vrij vlug, reeds in 1941, is men met de wederopbouw van de kerk begonnen. De toren stond einde 1942 al terug onder dak. Intussentijd werden alle kerkdiensten in 't Patronaat gehouden die als noodkapel was ingericht. De toren schijnt nu gebouwd te zijn zoals het hoort. Maar toch, de oude torenspits met zijn typische peperbus was veel mooier. Hij had een eigen gelaat. Al van ver kon je de toren van Kessel uit alle andere torens in de Kempen herkennen. (Zie Salvator nr. 11)

Naarmate de oorlog verder duurde moesten voor kledingstoffen, - een herenkostuum kostte F 6.000 - koffie, cacao, olie, zeep en rijst astronomische sommen geld betaald worden. Koffie kostte F 2.000 per kilo wat voor de gewone mensen onbetaalbaar was. Zij dronken 'kneip', gebrande gerst. Het was in feite het minst slechte Ersatzartikel en in ieder geval gezonder dan echte koffie. (De gemiddelde maandwedde van een arbeider bedroeg toen F 1.000 à F 1.500).

Tot op het einde van de oorlog bleven al deze artikelen schaars Een vooroorlogse fietsband - de Ersatzbanden waren van slechte kwaliteit - was nog wel te verkrijgen maar dan tegen een prijs die schommelde tussen F 1.000 en F 1.200. De mensen konden dergelijke sommen geld niet meer betalen. Slechte fietsbanden werden op de versleten plaatsen over de velg heen omzwachteld met windels. Het 'rijkcomfort' met een dergelijke fiets had hierdoor wel een sterke deuk gekregen. Wanneer de windel op de grond kwam kreeg de fietser met de regelmaat van het draaiende wiel altijd een schok door zijn lichaam, maar anderzijds was een fiets met een omzwachtelde fietsband veel veiliger tegen diefstal dan het sterkste metalen hangslot. Een fiets met slechte banden wou men niet. Vele mensen deden dan ook windels rond hun fiets alleen maar met de bedoeling dat ze hem niet zouden pikken. Julleke Bogemans van de Kloosterheide had zich zelfs gespecialiseerd in het vulcaniseren van banden en heeft hiermede vele mensen voortgeholpen.

Het jaar 1943 kondigde zich aan met een buitengewoon zachte winter gekenmerkt door een wonderbare visvangst aan onze kust. De haring overspoelde letterlijk ons land. Deze voedzame en smakelijke vis was een welgekomen gerecht tussen het dagelijkse korenbrood met zoete poepgelei. Gust Rottiers werd in Kessel belast met de algemene visbedeling. Op de speelplaats van de jongensschool moesten de mensen langdurig aanschuiven voor hun visrantsoen.

De mensen waren het lange aanschuiven stilaan gewoon geworden. Voor alles en nog wat stonden lange rijen aan te schuiven. Zelfs voor fluitjesmelk, afgeroomde melk zonder enig vetgehalte. De Kesselaars noemden de blauw-witte melk loer. Sus Van Meerbeeck was de verdeler ervan en hield er de bijnaam Sus Loer aan over. Om het aanbranden van het afgeroomde 'witte produkt' te verhinderen legden de huismoeders er een glazen knikker in, maar ondanks voortdurend roeren in de pot brandde de 'loer' toch altijd aan !

Op 5 april 1943 even voor half vier in de namiddag, werd Kessel opgeschrikt door een zwaar gedreun hoog in de lucht. Verschrikt liepen de mensen naar buiten doch zagen geen vliegtuigen. Na 2 à 3 minuten volgde alweer een serie zware ontploffingen. Amerikaanse vliegtuigen bombardeerden Mortsel. De balans was

In de achtergrond het kasteel 'de Bist'. Tijdens de Duitse bezetting was er een meisjeskamp van de Vrijwillige Arbeidsdienst gevestigd waarvan hier een zeer mooie opname. Het was helemaal geen zeldzaamheid dat, terwijl de meisjes rustig sliepen en zacht droomden, de boer van 't kasteel onderdak verschafte aan een of andere voortvluchtige. Nadat de opgespoorde er de nodige metamorfose had ondergaan om hem voor de Duitsers onherkenbaar te maken, door b.v. zijn haar te laten verven, werd de voortvluchtige er in de echte stijl van het gekende T.V. feuilleton 'De Ontsnappingsroute' verder op pad gezet. Met de bevrijding lagen op het kasteel 'de Bist' een honderdtal Engelsen. Daarna werden die afgelost door Canadezen en later door zwarte Amerikanen.

verschrikkelijk, 900 doden en talloze gekwetsten. Het treinverkeer naar Antwerpen lag volledig lam. Te voet keerden de arbeiders verduerd van ontzetting langs de spoorwegberm terug van hun werk. Vier Kesselaars, Frans Hoes, Jos Van Duppe, Julia Torfs en Miel Thijs vonden de dood.

In de maand november 1943 ontvingen alle mannen van 18 tot 25 jaar die nog in Kessel verbleven een oproepingsbevel om zich te melden bij het Arbeitsamt, gevestigd in de Antwerpsestraat in Lier. Het hoofd van de werkverschaffingsdienst heette Nüchter, een grote magere Duitser die niet bepaald overliep van hartelijkheid. Hij was een zeer korrupt man en ondanks zijn naam meer zat dan nuchter. Een gezicht om nooit meer te vergeten en om 's nachts van wakker te liggen.

De meeste jongelingen vreesden naar Duitsland te worden gezonden. Velen beantwoordden de oproep niet en werden door de Duitse overheid als 'voortvluchtig' beschouwd. Ze vonden wel ergens een onderkomen bij familie of kennissen maar de werkweigeraars werden door de Feldgendarmen en Gestapo meedogenloos opgespoord. In 't holst van de nacht haalden ze verschillende Kesselaars brutaal uit hun bed en zonder van hun familieleden afscheid te kunnen nemen werden ze meegenomen. De betrokken familieleden kregen als strafmaatregel geen rantsoeneringszegels meer.

De arbeiders in Duitsland kregen nog maar weinig of geen verlof meer om naar huis te komen. En of de gevolgen van de oorlog nog niet erg genoeg waren gebeurde er op 3 december 1943 een verschrikkelijke treinbotsing juist voorbij de bareel in Lisp. In 'de special' van half zeven, zoals die bewuste trein Herentals-Brussel genoemd werd, vonden enkele Kesselaars de dood (Zie Salvator nr. 38 Trein in Kessel van Stoom naar Stroom).

5. Het Einde in 't Zicht.

Op 6 juni 1944 zond de 'Engelse post' onophoudelijk het lang verwachte en verheugende nieuws uit dat de geallieerde invasietroepen op de Normandische kust in Frankrijk waren geland. De Duitsers namen de invasie in Normandië zeer ernstig op en besloten alle vlakke gedeelten in het landschap te beplanten met houten palen geplaatst op 20 tot 30 meter van elkaar dit om het landen van zweefvliegtuigen te beletten. Deze verordening werd in Kessel uitgevaardigd op 9 juli 1944. Alle bomen met een stamomtrek van 0,45 m tot 1,20 m moesten eraan geloven. Zover men zien kon waren de beemden in de valleien van de grote en de kleine Nete over heel de oppervlakte volgeplant met palen van 2 tot 3 m hoogte. In Kessel werden honderden en honderden bomen afgezaagd. De prachtige Amerikaanse eikendreef van Baron van Zuylen ging meedogenloos tegen de vlakke. Dagen en weken vol spanning liepen intussen voorbij. Honderden Engelse en Amerikaanse vliegtuigen trokken zwaar ronkend over ons dorp. De Duitse weerbaarheid brokkelde gestadig af en bracht enorme troepentransporten teweeg. Om de spoorwegen te beschermen tegen sabotagedaden van het verzet werd de verplichte burgerwacht door de overheid in leven geroepen. De Kesselaars die nog thuis waren, o.a. de schoolmeesters, en ook anderen, waren verplicht zich om beurten dag en nacht langs de spoorweg Lier-Nijlen op te stellen. Op gelijkmatige afstanden van ongeveer 300 m stond er dan iemand van de Kesselse burgerwacht een oogje in 't zeil te houden.

Interessante opname van de Vrijwillige Arbeidsdienst voor Meisjes gevestigd op het kasteel van de Bist. Hun opdracht bestond, theoretisch althans, in het bieden van allerhande hulp zoals ouderlingenbijstand, gezins-hulp of arbeidshulp op de boerderijen. Alle ongehuwde meisjes tussen de 17 en 25 jaar, die lichamelijk en geestelijk geschikt werden bevonden, mochten tot de Vrijwillige Arbeidsdienst toetreden. De opening van het kamp van de Vrijwillige Arbeidsdienst voor Meisjes op de Bist had plaats op 25 november 1941. Hoe goed die meisjes het wellicht ook bedoelden, de Kesselaars waren er niet zo erg mee opgezet en noemden ze dan ook meestal smalend 'de Bistmeutes'.

Toch zorgden de Duitsers nog voor sensatie. Op 17 juni 1944 kwamen ze met hun geheim wapen te voorschijn. Een robotvliegtuig zonder piloot. De afwerking was niet tot in de perfectie want uiteindelijk moest het maar één keer dienen. De uitwerking van de ontploffing was des te erger. De eerste vliegende bommen werden vanaf de Franse kust naar Londen afgevuurd.

De bevrijdingstroepen vorderden aanvankelijk slechts langzaam, doch enkele weken nadien was de teerling geworpen en begon voor de Duitsers een wanordelijke aftocht. Eerst de nog overgebleven gehavende vrachtwagens opgevolgd door lichtere voertuigen die zo snel mogelijk over de bruggen van het Albertkanaal trachtten te komen. Daartussenin reden over de hobbelige kas-

seiweg van ons dorp verschillende open wagens, voortgetrokken door uitgemergelde paarden waarop vele zieke en totaal uitgeputte Duitse soldaten lagen die bij vele mensen hier eerder medelijden opwekten dan een triomfantelijk overwinningsgevoel op de vijand. De laatste dag en nacht was het een onophoudelijke begankenis van in paniek vluchtende Duitse soldaten die het gemunt hadden op de nog overgebleven fietsen of ander rollend materiaal. De meeste fietsen waren uitgerust met slechte Ersatzbanden. Bij een lekke band werden ze eenvoudig weggeworpen of omgewisseld tegen andere fietsen. Het was een zielige aftocht van een gehavende troep soldaten die eens deel uitmaakten van een gedisciplineerd eliteleger.

In Nijlen op de Kesselse Steenweg klopten Duitse soldaten 's nachts de mensen uit hun bed om de steenweg met borstels af te keren. Iemand was op de idee gekomen zijn nagelbak op de openbare weg uit te strooien.

't Primmeke was die dag op zoek naar zijn vrouw die met de beruchte smokkeltrein naar Hamont was gereisd. Er reden geen treinen meer en de smokkeltrein was voor 't Albertkanaal in Herentals blijven stilstaan. Tot driemaal toe moest 't Primmeke zijn fiets inruilen tegen een fiets met een lekke band van een Duitser. In Grobbendonk hield een burger hem dan nog tegen omdat die beweerde zijn eigen fiets te herkennen en hem terug vorderde.

Langs Kessel-Station trokken maar weinig vluchtende soldaten terug. Twee achterblijvers zochten naar fietsen doch vonden er geen. Uiteindelijk stelden ze zich tevreden met de triporteur van Louis Van Cant. Langs de Lindekensbaan, toen nog een brede zandweg door de heide, reed de Duitser met zijn kameraad in de triporteursbak in de richting van Nijlen. Vader Van Cant maakte zich echter niet druk over het verlies van zijn triporteur. Hij was er zeker van dat de vluchtende soldaten het door de zandige wegen van de heide toch niet lang zouden volhouden. Hij stuurde zijn twee jonge zonen achterna, die, even voorbij de Elzenstraat, de inderdaad achtergelaten driewieler, terugvonden.

Een twaalftal achtergebleven Duitsers had zich gedurende een drietal dagen in 't fort verscholen. Enkele weerstanders wilden ze krijgsgevangen nemen, maar de Feldwebel wou zich met zijn groep slechts overgeven aan militairen in uniform, wat nadien dan ook gebeurd is.

Op maandagvoormiddag 4 september 1944 trokken de laatste Duitsers met geweer of mitraillette in aanslag, dicht aanlopend tegen de huizengevels, angstig weg. Ordeloos, totaal uitgeput en zonder enige discipline liepen de groepjes soldaten langs de straat.

De bevrijdingsgeestdrift was uitzinnig en aan de vreugderoes kwam geen einde. Heel Kessel dorp stond op stelten. Dansend en springend trokken de mensen stoetsgewijs door de straten. Wij herkennen op de foto van rechts naar links te beginnen met de tweede : Marcella Broes, Lisette van de Witte Keiser, Wiske van Jouke Van Dijck, Anna van de Kras en Josepha Coenen.

Jan Mertens, de zoon van Fonne van Fientjes, een uitstekend muzikant, die wij later jarenlang regelmatig zullen zien optreden op de B.R.T. in het orkest van Francis Bay, waagde het zelfs al, in volle straat, op de Lierse Steenweg op zijn trombone de Brabançonne te spelen. Even later passeerden langs de Lierse Steenweg en het dorp moeizaam en toch gehaast, gedeeltelijk te voet, gedeeltelijk per fiets, nog verschillende Duitsers. De bevrijding van Kessel was nakend !

6. Bevrijding.

Op 4 september 1944 's avonds om 9 uur viel het kanongebulder in de richting van Antwerpen eindelijk stil. Waarschijnlijk was de stad reeds in Britse handen gevallen. Enkele leden van de weerstand kwamen afgezakt uit de bossen van de baron en van de Nete-oeveren op zoek naar verdwaalde en achtergebleven Duitsers.

Op dinsdag 5 september in de vooravond reden drie Engelse pantserwagens daverend over de kasseien het dorp binnen. Alle mensen snelden op straat en uitzinnig van vreugde juichten ze de Engelsen toe. Kessel was bevrijd.

Boven op een van de pantservoertuigen zat een man met lange baard. Bij nader toezien van de Kesselse toeschouwers kwam de naam Louis De Groof aarzelend over de lippen. Drie jaar lang was deze Kesselaar ondergedoken en door de Feldgendarmen en Gestapo opgespoord. Wat Louis De Groof op al die tijd heeft moeten doen om uit de handen van de Duitsers te blijven tart elke verbeelding. Hij was er zelfs in geslaagd uit de gevangenis van de Begijnenstraat in Antwerpen te ontsnappen. Met een gestolen zaag had hij een opening in de zoldering van zijn cel gezaagd, kon zo op het dak naar buiten kruipen en via een vijf meter lange afvoerbuis ontvluchten. Een week voordien hadden ze hem een derde keer opgepakt samen met 'Sus Kjeis', de zoon van de maalder op de Oude Bevelsesteenweg. Mel, uit het café aan de Statie had in de gauwte de mannen in de auto van de Feldgendarmen nog een paar boterhammen toegestopt. En zie 'de Groof' speelde het ondanks zijn zoveelste aanhouding toch nog klaar om terug in Kessel te geraken en voor een heel lange

Grote feestvreugde op de Lierse Steenweg tijdens de bevrijding. Onder leiding van Jules van de koster was er in allerijl een bevrijdingsfanfare bijeengetrommeld. Wij merken op de foto Jan Mertens met schuiftrambone, Louis-ke van de wagen met accordeon, Marcel van de Mette met trompet en Louis Verlinden of Louis van de Witte Smits met grosse caisse.

Op een van de drie Engelse pantserwagens die Kessel binnenreden zat een man met lange baard. Bij nader toezien kwam bij de toeschouwers de naam van Louis De Groof over de lippen.

tijd onvindbaar onder te duiken. Soms vertoefde hij in 't klooster van de nonnekens ergens in een afgelegen hoekje. Alles bij mekaar sliep hij 63 nachten vóór de kerk in de grafkelder naast Mevrouw Homans. Van tijd tot tijd huisde hij in een schuurtje achter het rusthuis of verbleef bij de 'Witte Kas' op de weg naar de Bartstraat.

Aan de bevrijdingsgeestdrift kwam geen einde. Dol van vreugde omhelsden de mensen elkaar op straat en vierden feest. Enkele lui die een muziekinstrument konden bespelen hadden onder mekaar een orkestje gevormd en traden in open lucht voor het gemeentehuis op. Het 'bal populaire' duurde tot laat in de nacht.

Juist op het ogenblik dat de Duitsers er in slaagden nog eens terug tot in Herenthout door te dringen, op enkele passen van Kessel, richtte het Boerefront in zaal Andries een eerste bevrijdingsbal in en met een overdonderend succes !

Een tiental dagen later werd Kessel overrompeld door een ware invasie, maar deze keer van Engelse troepen in mooi grijsblauwe uniformen. Op de Oude Bevelsesteenweg tussen Kessel en Bevel in een weide verrees een heel tentenkamp. Kleine vliegtuigjes van de R.A.F. waren in de weide geland en lokten een massa nieuwsgierigen. Iedereen die maar enigszins kon trok er te voet naar toe. Met ontzag werd opgekeken naar de zeldzame Kesselaars die met deze bruingebrande vriendelijke Britten een paar woorden Engels konden praten. Engels was een taal die toen praktisch niemand ooit gehoord had en leek veel moeilijker dan de Duitse klanken waarmee de mensen ruim vier jaar lang vertrouwd waren geraakt, een taal die ze ook wel niet kenden maar die iedereen toch verstond. De Engelsen waren ook heel andere soldaten. Hun manier van soldaat zijn kon geen enkele vergelijking doorstaan met de Duitse discipline. Vooral de kinderen spraken de soldaten het eerst aan. Met vragende kinderogen en opengevouwen handjes stelden ze aan elke soldaat de vraag : 'Cigarettes for papa, chocolate for mama en chewing-gum for me ?' En de kinderen kregen wat ze vroegen en brachten voor vader Engelse sigaretten mee, 'Players' met een heerlijke aromatische peperkoeksmaak, een bedwelmende geur, sigaretten die ze hier nog nooit gezien, laat staan gerookt hadden en die je na jaren-zonder-tabak bijna gek maakten van beroezend rookgenot. En moeder kreeg voor 't eerst sinds 't uitbreken van de oorlog terug een reepje chocolade. Dunne pakjes bittere chocolade die thuis profijtelijk en minutieus in tien of wel twintig kleine, juist afgemeten blokjes verdeeld werden...

Op zondag 17 september 1944 waren wij getuigen van een indrukwekkend schouwspel. Grote formaties vliegende fortén vlogen, vanuit Kessel gezien, over Berlaar in de richting van Nederland naar Arnhem over de Rijn. De vliegtuigen sleepten met een kabel zweeftoestellen mee. De lucht zag letterlijk zwart van de vliegers. Deze overtocht duurde ruim een uur. Terwijl tientallen sleepers hun route voortzetten keerden na een tijd de zware viermotorige vliegtuigen weer. Het was een wirrewar van honderden toestellen. Een paar dagen later op dinsdag 19 september 1944 beleefden wij een kleine herhaling van de voorafgaande zondag. Talrijke zware vliegtuigen met zweeftoestellen aan een kabel trokken over onze streek in dezelfde richting naar Arnhem.

Onze zeer geliefde dokter Homans wordt na vier oorlogsjaren terug als burgemeester van Kessel aangesteld. Hier zien wij hem naast Mevrouw Olieslaegers gevolgd door de kopstukken van het verzet waaronder Louis De Groof.

In de namiddag gleed een tweemotorig Dakota vliegtuig traag over het Netekanaal te Emblem. Het vliegtuig verloor snel hoogte, kon nog net over de Nete aan 't Sas geraken en landde in de Vogelzangstraat in een weide waar nu het huis van Jules Mols is gebouwd. De romp van het vliegtuig vertoonde verschillende kogelgaten en een van de motoren was uitgevallen. De eerste die uit het vliegtuig sprong was een Canadees Kommandant. Gewapend met een mitraillette keek hij verschrikt en zenuwachtig in 't rond. Nog vijf andere bemanningsleden, waarvan een gekwetste, verlieten het toestel.

De militairen verkeerden in de mening dat ze zich in het Duitse bezette gebied bevonden en gingen zich haastig verschuilen aan de rand van het bos 'den Aerd'. Robert Bos, de toenmalige beenhouwer aan Kessel-Statie, kwam als eerste ter plaatse.

Echter niet voor lang. Vliegtuig en bemanning vormden het mikpunt van vele nieuwsgierige toeschouwers. De vliegeniers waren zeer verheugd te vernemen dat zij in bevrijd gebied waren terechtgekomen. Robert Bos moest van de kommandant een klein kistje uit het vliegtuig halen. Door een druk op een knop veranderde het kistje in een rubberen bootje waarin alle vracht van het vliegtuig werd overgeladen. Jules Mols, een van de

toeschouwers, ontfermde zich over de gekwetste soldaat. Onder-tussen was de R.A.F., gelegerd op de Oude Bevelse steenweg, verwittigd. Zij kwamen de bemanningsleden, die gelukkig waren over de goede afloop van deze noodlanding, met een ziekenwagen en een jeep afhalen.

Wij zullen een paar dagen later horen vertellen dat de landing van de zweefvliegtuigen en parachutisten in Arnhem een van de bloedigste rampen van de laatste oorlog is geweest. Maar-schalk Montgomery, die deze operatie tegen de mening in van andere generaals van de geallieerden wou laten plaatsvinden, heeft hiermede vele Engelsen en Canadezen de dood in gejaagd. Bij de landing werden ze bij duizenden afgeschoten.

Ook nog in de Vogelzangstraat, op een honderdtal meters van de plaats waar het bovenvermeld vliegtuig een noodlanding uitge-voerd had, lag op een morgen in de winter 1944-45 op het kei-harde bevroren veld van Sooi Bierinckx, het dode lichaam van een parachutist met een Nederlandse identiteitskaart. Zijn valscherm was niet opengegaan. De avond tevoren hadden mensen een laagvliegend vliegtuig in de omgeving horen overkomen.

Intussen liep Kessel geleidelijk aan vol met geallieerde sol-daten. In de boomloos geworden dreef van baron van Zuylen had-den R.A.F. soldaten in blauwgrijs uniform langs beide zijden van de dreef ruime donker-kaki tenten opgeslagen. De tenten dienden niet alleen tot woonverblijf maar ook allerhande wis-selstukken en materiaal waren er in ondergebracht voor herstel-lingen van auto's, voertuigen, vliegtuigonderdelen, enz. die tijdens de dag in open lucht werden uitgevoerd. Honderden ijzeren benzinebussen, alle in kaki kleur, lagen op verschil-lende plaatsen torenhoog opgestapeld. Op vrijdag 22 september, rond half twee op de middag, doken helemaal onverwacht twee Duitse jachtvliegtuigen uit het luchtruim. Rakelings scheerden ze razendsnel over de dreef en mitrailleurden de hele lengte van het kamp. Het mocht wel een wonder heten dat er in dit overvolle legerkamp geen enkel slachtoffer of gekwetste te be-treuren viel.

De volgende dagen ratelden onophoudend zware tanks door ons dorp, gevolgd door eindeloos lange rijen vrachtauto's en jeeps. Stilaan geraakte ons dorp als het ware verzadigd met soldaten. Aan Kessel-Station waren Britten, gelegerd in de Lindekensbaan bij de firma De Vos-Kets, het middelpunt van de belangstelling.

Na het vertrek van de Engelsen volgden Canadezen en nadien Ame-rikanen. De mensen stonden verstomd over de openhartige onge-dwongenheid en nonchalance waarmee de Amerikaanse soldaten zich bewogen, ogenschijnlijk zonder discipline, in vergelijking dan met de Pruisische tucht die wij van het Duitse leger gewoon waren. Maar nog meer verbaasde ons de overvloed aan lekker eten. De Amerikaanse soldaten schenen over onuitputtelijke voorraden te beschikken. Hun brood was spierwit en wanneer wij

De optocht eindigt met de vlaggegroet aan het gemeentehuis. Wij herkennen hier op de foto helemaal links in uniform René Storms, Mevrouw Olieslaegers, het voltallige gemeentebestuur met de burgemeester dokter Homans, pastoor Van der Stee, onderpastoor Van den Bergh en de leden van 't verzet.

dan na vier jaar honger zo'n stuk wit brood konden bemachtigen bracht de heerlijke smaak van deze ongekende lekkernij ons haast in verrukking. De Amerikanen hadden alle mogelijke materiaal bij. Zij trokken Kessel binnen met bulldozers en andere monsterachtige machines voor wegebouw, machines die met hun grijparmen op reusachtige insekten geleken, iets wat wij nooit eerder hadden gezien en waarvan wij zelfs het bestaan niet eens afwisten. Pas verschillende jaren na de oorlog zijn wij in Europa ook vertrouwd geraakt met al dit soort materiaal van de Amerikaanse firma Caterpillar.

Er lagen in Kessel metershoog opgestapelde benzinebussen. De verspilling van benzine was enorm. Men legde er vuurtjes mee aan, gebruikte het als poetsmiddel of kapte het gewoon weg. Vele bussen met benzine werden gestolen, maar de Amerikanen gaven ze ook wel weg aan mensen die er om vroegen.

Toen in de herfst en de winter 1944 heel de Netevallei, zo ver men kon zien, weer helemaal onder water stond - het water reikte tot vlak tegen de tuin van 't gasthuis - ging de Kesselse jeugd op strooptocht naar ledige benzinebussen. Die bonden ze

met een paar houten planken en gestolen of beter gezegd ook maar uit de hoop weggenomen telefoonkabel stevig aan mekaar vast. Op die wijze beschikten zij over een machtig vlot waarmee zij tot aan 't hof van Rameyen in Gestel of tot in Lier over de beemden mee voeren.

Op de scène en op de houten planken vloer van zaal Alcazar, in 't kolenkot van Jan van de Noot, in de meisjesschool en in verschillende huizen van Kessel, overall waren Amerikanen gelegerd. Ook vele Amerikaanse negers verbleven in ons dorp. Opvallend was de apartheidsgedinzheid in het geallieerde leger. De cafés zaten dagelijks overvol. Iedereen had zich zijn eigen café toegeëigend waar de soldaten zich thuis voelden en vreemde indringers, vooral met een andere huidskleur, werden liefst niet geduld. 'We do not like black Americans' is een gezegde dat wij vaak van blanke Amerikanen hoorden. Het café bij Jeanne Kopaf was toen een typische herberg waar altijd veel negers zaten. Alle avonden dansten de zwarten er in haast volslagen duisternis. Voor de tweede keer sinds de mobilisatie deden de Kesselse cafés gouden zaken. Sommige Amerikanen bleven hier in Kessel verschillende maanden lang en vele Kesselse meisjes geraakten aan een Amerikaans lief. Met de woorden 'I'll come back to you after the war' zwoeren de verliefde paartjes mekaar eeuwige trouw. Zowat elke Kesselse familie was er op een of andere wijze in geslaagd een Amerikaan als vriend te hebben die dagelijks de avond in de gezellige huiskring kwam doorbrengen. Die bracht dan chocolade mee, corned beef, wit brood, Camel sigaretten en ook wel peanuts, maar dat laatste voor ons onbekende gerecht, viel zo niet in de smaak.

De gevoerde gesprekken in gebrekkig Engels verliepen niet altijd zo vlot als men dat wel zou gewenst hebben. Veel verder dan met de zinnetje 'How do you do?' en 'Have you cigarettes and chewing-gum for me?' geraakte men doorgaans niet. Vooral de jonge meisjes van Kessel, die om voor de hand liggende redenen het vaakst met de Amerikanen in contact kwamen, ervoeren hun gebrekkige kennis van het Engels als een erge handicap en gingen prompt om ... taallessen. Niemand minder dan Irma van de Grote Meester, die in die tijd voor geleerd doorging, kon aan dit euvel verhelpen. Vele uren heeft Irma Van Regenmortel ten privaten titel Engelse les gegeven. Buiten het alleszeggende zinnetje 'I love you' dat haar leerlingen doorgaans al lang uit zich zelf kenden waren sommigen terecht fier dat zij na de Engelse lessen de gesprekken met hun Amerikaans lief toch al konden opvrolijken met: 'Hello Buzzy, here is the book. Have you a pencil for me?' Maar de meer begaafde meisjes trokken zich na een tijdje in 't Engels al vrij behoorlijk uit de slag alhoewel sommige Engelse woorden helaas wel eens met een ongewild Kessels accent werden uitgesproken, zoals tijdens de alleszins goedbedoelde conversaties: 'You wash your cloots (clothes) self?' of 'It was a nice pitje (picture) to-night'.

Met de bevrijding ging niet alleen Dokter Homans terug op zijn burgemeesterszetel zitten, ook België kreeg een nieuwe regering die in de eerste plaats dacht aan inleveren.

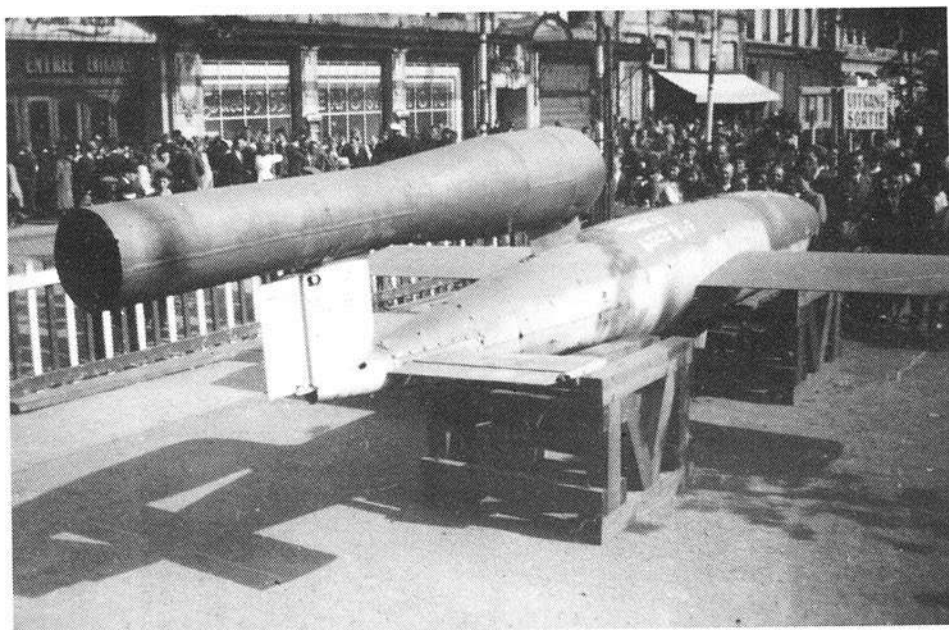
Grote belangstelling aan het gemeentehuis toen Dokter Homans met de bevrijding terug tot burgemeester van Kessel werd aangesteld. Wij zien naast hem pastoor Van der Stee en de voltallige gemeenteraad.

Deze regeringsmaatregel werd niet op algemeen gejuich onthaald en had voor gevolg dat reeds op maandag 9 oktober 1944 alle Kesselaars nog eens mochten gaan aanschuiven. Deze keer niet voor hun karig broodrantsoen bij de bakker of voor het hen toekomende stukje vlees bij de beenhouwer, maar wel op het postkantoor. Iedereen moest al zijn beschikbaar geld inleveren. De operatie 'Gütt' voorzag dat elke persoon slechts voor F 2.000 geld mocht laten omwisselen tegen nieuw uitgegeven briefjes van dezelfde waarde. Het overige geld moest worden binnengeleverd en werd voorlopig geblokkeerd. Nadien zou het gedeponeerde geld door de staat terugbetaald worden. Deze financiële transactie bracht haast meer beroering teweeg dan heel het oorlogsgebeuren en zette vooral veel kwaad bloed bij de boeren en andere tussenpersonen die met het smokkelen tijdens de oorlog enorme sommen geld hadden verdiend.

Maar nog meer beroering bracht enkele weken nadien het Duitse 'Vergeltungswaffe' V1 en V2 teweeg, vliegende bommen die vanuit Duitsland zogezegd naar de haven van Antwerpen werden afgevuurd maar meestal de onschuldige burgerbevolking troffen.

De V1 was een vliegende bom die op het eerste gezicht op een klein vliegtuigje geleek en in feite een primitief ineengestoken wapen was maar met een enorme vernielingskracht. Deze vliegende bom werd aangedreven door een motor die een kletterend geluid gaf zoals van een oude motocylette die zijn beste tijd heeft gehad. Van ver hoorde men ze aankomen en met een vlam uit de staart vloog dit projectiel op geen al te grote hoogte. Maar o wee, wanneer de motor stil viel. Dan duurde het gewoonlijk niet lang meer eer het ding in duikvlucht naar beneden viel en met een korte scherpe metaalachtige knal ontplofte. Daarentegen was de V2 een zeer gesofistikeerd en wellicht zeer duur wapen. Het was een raket die als een bliksemflits insloeg. De snelheid van deze afgevuurde raket was zo hoog dat je ze nooit vooraf kon zien of horen aankomen. Men werd eerst plots opgeschrikt door een daverende knal, enkele seconden nadien opgevolgd door de eigenlijke ontploffing. Niemand wist toen wat die eerste knal betekende die meestal alleen maar de ruiten van de huizen deed daveren. Deze knal werd gewoon veroorzaakt door het doorbreken van de gelidsmuur, een begrip of beter gezegd een natuurlijk verschijnsel dat toen niemand, hier althans, kende.

De V2 was een totaal nieuw soort wapen. De raket was ontworpen door de Duitse geleerde Werner von Braun aan wie in feite de kans geboden werd om de verschrikkelijke uitwerking van dit wapen te kunnen uittesten op de onschuldige burgerbevolking van onze gewesten. De geallieerden kenden dit wapen niet, dus mocht Werner von Braun na de oorlog in ieder geval niet als oorlogsmisdadiger bestempeld worden. Amerika nam deze hoog aangeschreven geleerde in bescherming om hem nog vele jaren lang te kunnen gebruiken voor de latere ontwikkeling van hun huidige raketten voor ruimtevaart en oorlogsdoeleinden maar dan tegen de nieuwe vijand die tijdens de oorlog onze 'bondgenoot' was.

Oprname van een V1, de zo gevreesde 'vliegende bom' die na de bevrijding in onze streken nog zoveel dood en vernieling heeft gezaaid. Enerzijds een primitief en licht in mekaar gestoken ding. (Het moest ten slotte maar éénmaal dienen). Anderzijds waren er revolutionaire ideeën en uitvindingen in verwerkt. De motor, gemonteerd in het langwerpige cilindervormige omhulsel boven op de romp van de vliegende bom, was in zekere zin de voorloper van de hedendaagse straalmotoren zonder dewelke de luchtvaart nooit het huidige peil van snelheid en veiligheid zou hebben bereikt. Met behulp van die motor haalde het tuig de voor die tijd onvoorstelbare hoge snelheid van 800 km. per uur. Een V1 had 900 kg. springstof aan boord en ontwikkelde dan ook een enorme ontploffingskracht.

Er zijn in Kessel gelukkig maar een paar V2's gevallen. Er bestond geen enkel afweermiddel tegen deze tuigen. Tegen de V1's had men wel afweermiddelen. In het begin stond men er min of meer machteloos tegenover omdat die schijnbaar logge en trage toestellen in werkelijkheid toch snelheden van 600 à 800 km per uur haalden. Na een tijdje waren de geallieerden er in geslaagd hun afweergeschut op punt te stellen en werden zeer vele V2's neergehaald voor ze hun doel bereikten. Zo hadden Amerikanen een afweergeschut opgesteld aan Hillebrug achter Kruiskensberg en aan het Netekanaal in Emblem ongeveer op de plaats waar nu de betoncentrale van de firma De Vos-Kets is gevestigd. De munitievoorraad en het materiaal voor laatstgenoemd afweergeschut lag opgestapeld aan de Allierse kapel tussen Emblem en Lisp. Naast het huis van Wittewrongel in de wei-de op de Stationssteenweg stonden zeer sterke zoeklichten om 's nachts de vliegende bommen in het luchtruim te kunnen beschieten.

De VI raakte met een vleugel het dak van het kasteel en viel recht op het gemeerde bootje vlak tegen het kasteel. Een idyllischer oord had men zich niet kunnen indenken... Een echt romantisch plekje uit een onwezenlijk mooie liefdesdroom van Courths-Mahler...

Een grote legertent verschaftte onderdak aan verschillende Engelse militairen die geregeld bezoek kregen maar dan meestal van 't vrouwvolk. Het afweergeschut dat hier in de omtrek was geplaatst is er in feite de oorzaak van geweest dat Kessel-Statie en de verdere omgeving zo erg zijn getroffen door neergehaalde VI's. Op de vensterruiten, voor zover die nog heel waren want vele ramen waren met planken afgeslagen, kleefden de mensen repels papier. Het glas was dan tegen het kapotspringen beter bestand en wanneer de ramen door de ontploffing er dan toch uitvlogen sprongen de glasscherven, die doorgaans de meeste slachtoffers maakten, niet zo in het rond. Hoe tegenstrijdig het op het eerste zicht ook mag lijken de periode na de bevrijding is voor de mensen in Kessel de meest angstvolle tijd van de oorlog geweest. Tijdens de eerste vier jaren van de oorlog hebben wij het hier in Kessel, in vergelijking met sommige landen, betrekkelijk rustig gehad. Tijdens de periode van de vliegende bommen sliepen praktisch alle mensen in hun kelder. Een klein groepje sliep zelfs in 't fort. De meeste kelders waren natuurlijk niet bestemd tegen een inslag van een bom maar zij boden toch een zekere veiligheid en werden dan nog vaak tegen instorting door houten balken ondersteund. De kel-

Lowieke Ceulemans de boer van het kasteel 'de Bist', zijn vrouw Manda en de Engelse soldaten gelegerd op het kasteel, zullen wellicht de Allerzielen-nacht van 1944 nooit vergeten. Rond half twaalf 's nachts raakte een neerstortende vliegende bom met haar vleugels het dak van het kasteel. Het moordend tuig viel neer op een gemeerd bootje op de vijver en vernielde grotendeels het kasteel. Het was de grootste oorlogsramp van Kessel. Zeven Engelse soldaten schoten er het leven bij in.

Vier maanden later, in de maand maart 1945, viel een tweede V1 op 'de Bist' in de weide niet ver van de schapenstal. Deze keer vielen er gelukkig geen slachtoffers te betreuren.

ders van aaneengrenzende huizen, meestal in de dorpskom, stonden met mekaar vaak in verbinding met een in de muur geslagen opening waardoor men in geval van nood nog zou kunnen ontsnappen. Vooral de kinderen, die de ernst van de toestand niet altijd snapten, vonden het slapengaan op het stro op de grond in de kelder altijd een plezierig gedoe. Gedurende de hele nacht lieten de mensen op een schapje tegen de muur een kaars of petroleumlamp branden want de electriciteit viel dikwijls uit. Telkens men van in de verte, ook in 't holst van de nacht, het akelige geluid hoorde van een aankomende V1 werd de spanning en de angst ondraaglijk vooral wanneer de bom niet verder doervloog en juist boven ons hoofd stil viel. Enkele seconden nadien hoorden wij dan de allesvernietelende knal. Na de ontploffing stormden de mensen naar buiten om maar enigszins te weten te komen waar ergens de bom ingeslagen was.

De eerste vliegende bom die in Kessel gevallen is kwam terecht vlak op het kasteel 'de Bist'. Het was op 2 november 1944 om half twaalf 's nachts. Op het kasteel lagen toen een honderdtal Engelse soldaten waarvan er zeven werden gedood. Het was de ergste oorlogsramp in Kessel.

Voorzicht met zijgevel van het kasteel 'de Bist'.

Tweede grote oorlogsramp van Kessel. Een vliegende bom sloeg in vlak op de bareel aan Kessel-Station. De spoorstaven staken recht omhoog. De stoffelijke schade was enorm. Als bij wonder vielen er slechts drie doden te betreuren, Frans van den Eynde en Alfons Van den Broeck van Kessel-Station en een vrouw uit Berlaar die op de trein stond te wachten. Het café op de hoek vlak tegenover het station werd later Café VI genoemd. Na de ontploffing heeft men Korreke en haar man uit hun bed moeten bevrijden. Het huis was helemaal in mekaar gestuikt en hun bed hing schuin en vallens gereed over de straat.

Op de foto de afbeelding van wat eens het huis was van Fons van den Boer wiens zoon Frans onder het puin lag en jammerlijk om het leven kwam.

Korte tijd daarop veroorzaakte een vliegende bom op 11 december 1944 aan Kessel-Station een tweede ramp. Het was op een grijsgrauwe mistige zaterdagmorgen. De meeste mensen lagen nog in hun bed. De dag was immers nog maar pas begonnen want de klok wees nog geen 8 uur aan. Voor de beenhouwerij van Robert Bos, de huidige boekerij naast de pastorie, stonden in die vroege morgen enkele mensen aan te schuiven voor hun schaars vleesrantsoen. Op het perron van het station wachtte een vrouw uit Berlaar op de trein. Opeens hoorden de mensen in de verte het reeds gekende gekletter van een naderende vliegende bom. Ang-

Zijzicht op het verwoeste kasteel 'de Bist'.

stig bleven de mensen het typische gebrom in de lucht volgen dat steeds gevaarlijker dichterbij kwam. Onverwacht viel de motor van het moordtuig stil en met een scherp gefluit dook de bom naar beneden.

Iedereen zocht in paniek zo vlug mogelijk naar een of andere beschutting in een kelder, onder een trap of plat liggend op de grond. Weinige seconden nadien trilde de aarde onmiddellijk gevolgd door een geweldige doffe knal. Ergens in de mist in de omtrek werd er geroepen. Verschillende mensen liepen totaal verwaasd heen en weer. De bom was neergestort vlak op de steenweg op enkele meters van de sporen en had een enorm gapende kuil van ettelijke meters breedte in de verharde weg geslagen.

De ontploffingskracht was geweldig. Tweehonderd meter ver waren kasseistenen weggeslingerd tot in de rolluikkast van een huis. Pas bij het optrekken van de mist stelde men verbijsterd vast dat de V1 een enorme ravage had aangericht en wat veel erger was, er waren drie doden. Met man en macht zochten de mensen van Kessel-Statie, waaronder ook pastoor Van Hove, onder

Een opname van de totaal vernielde keuken van het kasteel.

Op het kasteel 'de Bist' waren een honderdtal Engelse soldaten gelegerd. Zouden zij ooit hebben durven denken dat zeven onder hen, praktisch op het einde van de oorlog en juist in dit oord van vrede, rust en groen, nog de dood zouden vinden door een V1 die op 2 november 1944 om half twaalf 's nachts vlak op het kasteel insloeg?

het puin. Franske, de zoon van Fons van den Boer, werd met veel moeite door Gommaar De Vos en enkele anderen totaal verhaakeld van onder het puin gehaald. Hij had zich waarschijnlijk nog willen redden bij het horen van de vallende bom door zich in extremis naast de gevel van hun huis te gooien. Ook een vrouw uit Berlaar die op de trein stond te wachten in het station, wachtte niet op de trein maar op haar dood.

Van de aanschuivende mensen aan de beenhouwerij werd de zoon van Gust Van den Broeck, chauffeur bij De Vos-Kets eveneens gedood. Als bij wonder telde men bij de ramp van Kessel-Station 'slechts' een paar gewonden, Fons Van den Boer en Gaston Van den Eeden. Laatstgenoemde keerde huiswaarts uit de mis van 7 uur in het noodkerkje op de bovenverdieping van de firma De Vos-Kets. In de O.L.Vrouwstraat werd hij door een wegslingerende steen getroffen. Het café op de hoek van het station, later café V1 genoemd, was grotendeels vernield. Het bed waarin de bazin, Korreke en haar man, War, lagen, hing 'vallens gereed' schuin uit de bovenverdieping naar beneden.

Achtergevel van de boerderij van het kasteel.

Een V1 die op 22 januari 1945 om onverklaarbare redenen vóór Lier een bocht maakte en terug vloog van waar hij gekomen was zodat hij een tweede keer kletterend over de Bist vloog om uiteindelijk neer te ploffen in een weide aan de Stationssteenweg schuin tegenover de hoeve van de familie Wittevrongel. Daar deze vliegende bom in losse aarde terecht kwam veroorzaakte zij gelukkig maar weinig of geen schade.

Maandenlang hield deze bommengolf nog aan. De mensen leefden konstant in angst en waren dagelijks geconfronteerd met de reële mogelijkheid van hun eigen dood. De angst voor de dood deed vele mensen terug intens bidden en de kerken zaten, in sterk contrast met nu, helemaal vol. In tijd van nood bidden wij tot God, maar als alles goed gaat twijfelen wij aan zijn bestaan, hebben Hem niet nodig en vergeten Hem.

In Kessel zijn op volgende plaatsen in totaal 12 vliegende bommen gevallen.

02.11.1944	V1	Kasteel 'de Bist'
09.11.1944	V1	In de heide tussen Peer Lambrechts en Ferdinand Verstrepen en de Heistraat
18.11.1944	V1	Tussen de Aardstraat en de Lindekensbaan
11.12.1944	V1	Op de bareel aan Kessel-Statie
18.12.1944	V2	Nabij de molen op de Oude Bevelsesteenweg
22.01.1945	V1	Aan Wittevrongel op de Stationssteenweg

Manda en Lowieke Ceulemans sliepen die bewuste Allerzielennacht in de boerderij van het kasteel. Als bij wonder brachten ze het er levend van af.

01.02.1945	V1	Tussen het fort en de Heidestraat
13.02.1945	V2	Hoek Lindekensbaan en Elzestraat aan het huis Vercammen-Fierens
24.02.1945	V1	Aan Wittevrongel op de Stationssteenweg (is niet ontploft)
25.02.1945	V1	Omgeving van 't fort
03.1945	V1	In de weide op de schapenstal van 'de Bist'
	V1	Aan 't Kapelleke

Op 30 april 1945 meldde de radio dat Hitler in zijn bunker in Berlijn zelfmoord had gepleegd. Hiermede kwam de grote Führer, die vier jaar lang bloed en tranen over de wereld had gebracht, aan een ellendig einde. Op 8 mei 1945 vierden de geallieerden hun officiële overwinningdag maar in tegenstelling tot de uitbundige uitgelatenheid van de bevrijdingsdagen in september 1944 ging deze dag in Kessel bijna onopgemerkt voorbij.

In werkelijkheid was op deze datum de ellende van de oorlog nog lang niet van de baan. De rantsoenering van de meest noodzakelijke levensmiddelen duurde nog twee jaar voort. Vele Kesse-

laars hebben tijdens die periode zoveel eierpoeder en botersprijet naar binnen moeten zwelgen dat alleen de gedachte aan dit onsmakelijke goedje nu nog braakneigingen bij hen opwekt.

Geleden honger, koude, ontbering, deportatie en aanslagen hadden een diepe wonde nagelaten in heel het land en een klimaat van haat geschapen dat dikwijls tot onverantwoorde wraaknemingen leidde, waaraan helaas ook Kessel niet was ontsnapt. Onze dorpsgemeenschap werd hierdoor nog vele jaren lang vergiftigd. Maar de tijd heelt elke wonde en de strijd om ons dagelijks bestaan bracht ook in ons dorp terug de rust en de vrede van weleer en ... een nieuwe orde.

7. Nawoord.

Wij zijn er ons volkomen van bewust dat ons 'Kessels oorlogsverhaal' verre van volledig is. Elke Kesselse familie zal over zichzelf wel een eigen oorlogsverhaal kunnen neerschrijven. Wij hebben enkel getracht een beknopt overzicht te geven van de wijze hoe Kessel de oorlog is doorgesparteld, een verschrikkelijke tijd waarover nu haast twee generaties zijn overgegaan die er weinig of niets van weten.

Bewust hebben wij ook de politieke verhoudingen en consequenties weinig of niet aangeraakt omdat wij niemand willen kwetsen en eenieders opvatting respecteren.

Dit belet niet dat er na de oorlog zeer erge dingen zijn gebeurd die zeker niet in evenredigheid lagen met de 'graad' van collaboratie waarin iemand zich al dan niet vrijwillig of door een toevallige samenloop van omstandigheden schuldig had gemaakt. Te vaak meende 'de straat' gemachtigd te zijn het recht in eigen handen te mogen nemen.

Dat men nu, haast veertig jaar na de oorlog, nog steeds de spons niet wil vagen over heel het oorlogsgebeuren en de gevolgen van de vaak hatelijke en onrechtvaardige repressie is een schande voor ons land dat zich zo gaarne voor democratisch, humanistisch en zagezegd christelijk wil laten doorgaan, inzoverre onze huidige tijd nog christelijk genoemd kan worden.

De laatste oorlog is afschuwelijk geweest, maar of de mensen, of moeten wij zeggen de groten dezer aarde, hieruit de nodige lessen hebben getrokken? De wereld is nog nooit veranderd! Tussen onze beschaafde volksgemeenschappen blijven de oorlogen zich met de regelmaat van een klok opvolgen. En het werd en wordt alsmaar erger. Gelukkig kennen wij de toekomst niet zodat wij nog altijd de illusie kunnen koesteren dat er misschien toch nooit een derde wereldoorlog komt.

8. Kesselse oorlogsslachtoffers.

Ernestus Vervoort, geboren te Kessel op 30 maart 1913 en gesneuveld te Oostkamp op 28 mei 1940.

Vernielde hall van het kasteel.

Peer Krik met zijn vrouw en drie kinderen, achtergebleven tijdens de vlucht en allen gedood door een bom.

Treinramp te Lier in 1942, doch was niet het gevolg van het oorlogsgebeuren. Wiske Hackselmans, Irma Helsen, Jeanne Van den Eynde, Jos Broes en de gezusters Jeanne en Alice Janssens.

Bombardement te Mortsel op 5 april 1943.
Frans Hoes, Miel Thijs, Jos Van Duppe en Julia Torfs.

Etienne Jean Marie Ghislain, Baron van Zuylen van Nyevelt, sergeant piloot, neergestort in de Noordzee op 6 april 1943 op 26 jarige leeftijd.

Twee doden aan Kessel-Station door een V1.
Frans Van den Eynde en Alfons Van den Broeck.

Gedood door een V2 in Mortsel.
Simone en Gaby Martin.

Achtergebleven in Duitsland.

Alfons Jacobs, Leon Fierens, Jules Sneyers, Gustje Vekemans, Seppe Van de Ven, Jef Van Bouwel, Edward Martin, Janneke Thys en misschien nog anderen ?

René Verswijvel
Herman Van Regenmortel
Lode Van Regenmortel

ONS LAATSTE NUMMER !

Verleden jaar hadden wij beslist SALVATOR nog één jaar uit te geven gezien we tijdens de tien voorbije jaren zo wat de belangrijkste Kesselse onderwerpen aangesneden hadden. Maar toch spijt het ons nu dat dit 'speciale' nummer het laatste is dat zal verschijnen. Wij hebben spijt omdat we na 11 jaar afscheid moeten nemen van onze 1200 abonnés, waarvan ongeveer 200 buiten KESSEL. SALVATOR werd verzonden naar verschillende oud-Kesselaars zelfs tot in Hawaii, Zaïre, Canada, Singapore en nog vele andere landen !

Wij danken onze trouwe lezers voor de enorme sympathie die we tijdens deze 'Kesselse Salvatorperiode' hebben mogen ondervinden. Wij zijn er fier op dat we op cultureel en heemkundig gebied gedurende heel die tijd de lamp hebben brandend gehouden !

SALVATOR brak een lans voor groen, onderstreepte het landelijk schoon van ons duurbaar KESSEL en grasduinde in ons rijke verleden. Dat we sommige politieke partijen bij het nekvel moesten grijpen en hen enkele keren op de o zo tere tenen moesten trappen, vooral dan in verband met de onvergeeflijke fusieflaater, werd ons niet altijd in dank afgenomen !

Toch was dit onvermijdelijk omdat wij steeds van mening zijn geweest dat, 'wat het zwaarst is ook het zwaarst moet wegen' en dat uiteindelijk toch het bewandelen van de juiste weg blijkt te zijn, iets wat 'krom' is ook 'krom' te noemen.

Dat SALVATOR voortaan niet meer zal verschijnen wil helemaal niet zeggen dat we ons in de toekomst op geen andere manier en met geen andere middelen zullen blijven inzetten om onze ideeën kenbaar en onze doelstellingen waar te maken.

De Redactie van SALVATOR maakt hiermede aan eenieder kenbaar dat ze alle rechten op het tijdschrift voorbehoudt, zowel voor wat betreft de artikelen, de tekeningen, de foto's als de titel.

KESSEL 700 JAAR PAROCHIE !

1983 is een historisch jaar voor KESSEL. In 1283, juist 700 jaar geleden, werd voor het eerst melding gemaakt van KESSEL als parochie met een eigen kerk en een pastoor.

<i>Redactie en Lay-out :</i>	<i>Tel. 03/480.36.80</i>	<i>Verantwoordelijke uitgever</i>
<i>Herman Van Regenmortel</i>	<i>PR 000-0603726-95</i>	<i>Lode Van Regenmortel</i>
<i>Salvatorbarn, 9</i>	<i>BBL 320-0405166-67</i>	<i>Oude Bevelsesteenweg 56</i>
<i>2508 KESSEL</i>	<i>ASLK 001-0769107-70</i>	<i>2508 KESSEL</i>